

Maka

*Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Ruku 3:1-18; Joni 1:19-28)*

¹ Jesu Keriso ka'ene Godoni Harihijihuni vu'a maijihuni aneja.

² Poropetia Aisea nitama ika'ina'e heha vaji venana.

Heha! Na Nuni 'ona oji'ina oni una'i ranave hu oni 'unama amairihuna.

³ Hu nech'i namine ajira 'ume'ena Ja Natohwi-jara rohunjihuna'e Huni 'unama amairie arira'e renama 'umehuna.

⁴ Joni Papitisita nech'i 'waravume ea puni sisea vwihane temukavume areva jihuna'e Joni pu 'unirame toa vaji samaume 'urijara.

⁵ 'Ene ea mapoka Jutia ora 'ee Jerusaremi ora va'e toa iha Jotani puni sisea nahama 'waravume Jonira 'unirama toi samaume 'urijara.

⁶ 'E'eme Joni kameru sapasi ateha vene 'ee huni sisijino charia vejara'omo ijí same aneura riha 'ee pújúharu inuna.

⁷ Jonira najahe ijá 'iama Ea pina ka'ene nuni túna'i roujaho Hu niho'o nato hu kaivo na nato-hwa pana. 'Enajihuna'e na Huni mumora hwana aja rasahuna areri pareniu.

⁸ Na ja toi vaji samauta kaivo Hu ja Godoni 'Avenijino samahuna 'iamana.

*Jesu Toi Apúsame 'Ee Vena Kamajina
(Matiu 3:13-4:11; Ruku 3:21-22; 4:1-13)*

⁹ Ijǎ vea kajino Jesuho Nasareti Karari vaji rene roume Jotani Jonira 'unama toa vaji apúsamana.

¹⁰ Hu ni'aha kwino toa vaji rene 'uriji'i kavume akúpa jara'eme Godoni 'Avena marahu'ora puna'i ariha Huni roana.

¹¹ 'E'eme ira kahi akúpa 'ahi rena roe ijǎ 'wama A Nuni Hariha'omo Na A oja mahu. 'Ene Na A kavujaho niho'o teamanimu 'wamana.

¹² 'Ejume ni'aha kwino Godoni 'Aveni 'ejahae Jesuho nechi ahema va'ana.

¹³ Hu na'ia mapoka (40) nechi'i hi'eme Setanira roe Hu vena kamana. Hu hanuha nea pu'úmo hi'eme 'ona oji'inao roe Hu 'ajoahara.

Jesura Najahe 'Ee Tisaiporua Amura Aheramajina

(Matiu 4:12-22; Ruku 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Joniho tipura vaji hi'eme Jesuho Karari roe Godoni vu'a 'waramana.

¹⁵ Hu ijǎ 'iama Vea niapejume ja 'ajoha'inijaho Godi niranavume roana. Joni sisea vwihane are'i kaivo Godoni vu'a mamaa nimai ro'avara 'iamana.

¹⁶ 'Ejume Jesu Karari rori vai'i kavume Saimaniho 'ee huni 'u'ua Enituru'o úa vesavi'ina'omo puni namea soha vaji 'oname hijara.

¹⁷ 'Ejume Jesu ijǎ 'iama Ja Na 'ararihie roe Nara ja najahe jara kija'e 'ekuja'ina'e ea ahera'ejakúna 'iamana.

¹⁸ Pu ni'aha kwino namea puna irecha'i kaivo 'urina Hua'e 'ararihae va'ara.

¹⁹ 'Ejume Hu toa kajihuni rora kaji vai'i kivume Jepati huni harihija Jemisi huni 'u'ua Joni sisima

'ahi hine puni namea turamana'omo pu ijí hine hwearikara.

²⁰ Hu pu ni'aha kwino 'umenaume oma puna Jepatiho sisima vaji pwehwa pu'úmo irechami'i kaivo pu Hu 'arariha va'ara.

Ea 'Avena Sisei Rosamajina
(Ruku 4:31-37)

²¹ 'Ejume pu va'e Kapeniami usevajaho Sapatia vea'omo Jesuho aruma va'e Sinakoku vaji hine najahana.

²² Hu pu najahume pu hene oja hwa'usahara. Ijihuni maijaho Hu niho'o haruriji'i pu najahana. Areri Sikuraipiepo najahu ja'ina pana.

²³ 'E'eme ijí Sinakoku vaji ea 'avena sisei ajivi'ini 'urine chirivi'i ijá 'wama

²⁴ Jesu Nasareti orikera 'ú A iraka vetú'ena? 'Ú A núa'e ruaru 'ahaume roane? A ea iraho na nikavu. A Godoni arira maijina 'wamana.

²⁵ Jesura hu 'urarahe ijá 'wama Iruno'a are'i kaivo ariha va'a 'wamana.

²⁶ 'Ejume 'avena sisea kajara ea kajaho 'anaa pi'onavume mwe'i nama kuchikuchivuma kavi'i 'avena sisea kajaho eruhi'i ro 'e'ume va'ana.

²⁷ 'Ejume ea mapoka oja hwa'usahaume 'urina pira'arame ijá 'wava Ikaho irake? 'Unama maiu'ina harusina'e najuhu. Hu he paraji'ina ijihuni hahi 'avena sisea 'u'o 'waravu'e pu Huni ira hena veju 'wavara.

²⁸ Hu ijá venajihuni vuijaho Karari vaja marako he parajara.

Jesura Ea Mapoka Venaume Maraniajina
(Matiu 8:14-17; Ruku 4:38-41)

29 'Ejume pu Sinakoku are'ika'i Saimani'o Eni-turu puni sei Jemisi'o Joni pu'úmo va'ara.

30 'E'eme Saimani oni jura paranahijaho atama 'uname haha ohoa re'eme namajaho Hu 'waravume henana.

31 Hu iji 'unama apena 'urijume atama ni'aha kwinu pa'are'eme hu 'urine mataume 'iruma amairia vajihume ijara.

32 Iji nusirea kajino pu aneja vene atakina 'ee ea ka'ene 'avena sisesapo ajima'ina mapoka'e aherame Jesuni roara.

33 'E'eme iji nusirea kajino ea ka'ene ara kajino hijujija iji vwichajiamana kajaho niho'o rarene namana.

34 Jesura vejume ea ka'ene atama navi'inijaho atama puna ni'aha kwino pa'arejara. Hu ea ka'ene 'avena siseapo ajima'inijija venaume ni'aha kwino va'ara. Hu 'avena sisesa 'waravume ira pa'wara'i ariha va'ara. Ijihuni maijaho pu Jesu kamareja arihara.

Jesura Karari Vaji Najahajina
(Ruku 4:42-44)

35 Jesuho sú'u vea mai'o aharasama kamino Huhusu 'urine va'e ruha pini ea pa'ajino siporua 'onana.

36 'E'eme Saimaniho napuhwa pu'úmo Hu sama ojara.

37 'Enuva'o pu Hu piunama ija 'wava Ea mapoka'e A sarama oju 'wavara.

38 Jesu ija 'iama Roe nú va'e ara 'aho'a mapoka ka'ene ikehuni rori navuji 'u'o Na ira najahuma. Ijihuni maijaho Na ijihuna'e routa 'iamana.

³⁹ 'Ejume Hu Karari araka mapoka kajino Sinakoku vaji vu'a najahe 'ee 'avena siseapo ea ajima'iniji sioma ato'arumana.

Jesura Ea Vejume Maranajina
(Matiu 8:1-4; Ruku 5:12-16)

⁴⁰ 'Ejume ea reporosia rukini roe Jesuni una'i nitupari savi'i ijá 'wama A ura rena'amajaho venie na haha maa'e reniama 'wamana.

⁴¹ Jesuho niho'o natohwa'e temu'eme ija hahi 'ahi ranavi'i ijá 'wama Na ura reniuna'omo oni hahakaho marana'ena 'wamana.

⁴² Ni'aha kwinu ijí reporosia kajaho pa'are'eme huni haha maranana.

⁴³ 'Ejume Jesu ajira ijá 'wama A vihenó! A niho'o ea pina pa'wara'amana!

⁴⁴ 'Enakaivo va'e oni haha pirisiti nahe 'ee Mosisira nitama ka'ene najaha ja'ina'e swasa veje ea mapoka oni reporosia pa'arenajaho hena ka'avara 'wamana.

⁴⁵ 'Enakaivo Hu va'e ea mapoka 'warama ape onajihuna'e Jesu araka mapoka kajaho pa'urahonana kaivo Hu nechi'i rori hi'eme ea mapoka nianaapene Huni roara.

2

Jesura Ea Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Matiu 9:1-8; Ruku 5:17-26)

¹ Ma vea icharu pa'are'eme Jesu kú'o 'uname Kapeniami ari roajaho hejara.

² 'Ejume ea mapoka'e Huni vwichia kajaho ruha itu'ona pa'are'eme Jesuho pu hine ira najahana.

³ 'Ejume ea ka'ene irivi'inijaho ea no'ona no'ona ijipo kima apena roara.

⁴ 'Ejume pura 'unama ka'ene apene va'e aruhuna areri parejumakame pu apene kahi ata huri tita napamareja ea irivi'ina kajaho kichiji'i ijino apúsavume arihana.

⁵ Pu Jesu nimaa roja kaji Hu kimarena irivi'ina kajaho ijá 'wama Nuni harihe oni sisea vwihanae arevu'e pa'arenu 'wamana.

⁶ 'Ejume Sikuraipia 'aho'a pu pu'úmo hijajipo henareja oja vaji vwihaji'i ijá roja.

⁷ Hu ea ikaho iraka vene ija'ina 'warumo? Hu Godi mataha avanu kaivo Godira Huhusu sisea vwihanúa arehuna rojara.

⁸ Jesuho pura raka ka'ene vwihajujaho Hu nimarako Huni 'avena vaji henarena ijá 'iama Ja iraka vene oja ija'ina vwihajo? 'iamana.

⁹ Na ichá'ina'e irivi'inakaho 'wara'ejo? Na huni sisea vwihana are'eju ho Na 'wave 'urina huni kicha apene va'ena?

¹⁰ 'Enakaivo Ema Puni Harihijaho iki mwe'i emaapuni sisea vwihania arehuni harura apenana.

¹¹ Hu irivi'inijaho ijá 'wama Na a 'waravu. 'Urine oni suha apene ari va'a 'wamana.

¹² 'Ejume pu ka'eme hu 'urina huni suha apena va'ume ea mapoka kame oja hwa'usahume pu Godi ta'aroa ijá 'wava Nú unenu'u pina ija'ina pakivuri renu 'wavara.

*Jesura Rivai 'Umenajina
(Matiu 9:9-13; Ruku 5:27-32)*

13 Hu kú'o soha rori va'eme ea mapoka Huni rounge Hu hine najahana.

14 Hu ro vai'i kavume Aripiasi oni hariha Ri-vaiho takisia'e vejuri sei vaji hijume Jesu ijá 'wama A Na 'ararihie roa 'wavume hu 'urine Hu 'ararihae va'ana.

15 Jesuho tisaiporuepo pu'úmo Rivai oni sei 'iruma i'irono hi'eme takisia apeji'ina 'ee ea sisesa mapoka roe pu pu'úmo 'iruma ine 'ee Hu 'ararihaara.

16 Vea ka'ene Sikuraipi Parasi ijipo ka'eme Hu takisia apeji'ina 'ee ea sisea pu'úmo 'iruma ijume pu Huni tisaiporu ijija aporame ijá 'iava Hu iraka vene ea niho'o takisia apeji'ina 'ee ea sisea veji'inijihhi pu'úmo 'iruma ino? 'iavara.

17 Jesu ijí henarena ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'ajaho pu juketa paura renaura kaivo ea ka'ene atama rukinijipo juketa ura renaura. 'Enajihuna'e Na ea maaaa ijihipuna'e parouta kaivo ea sisei jhipuna'e routa 'iamana.

*'Aura Arevuji Rona Apovajina
(Matiu 9:14-17; Ruku 5:33-39)*

18 Na'ia pina Joniho 'ee Parasi puni tisaiporu ijija 'aura aremareja hi'eme ea 'ahopo roe Jesuho ijá 'wava Irakijihuna'e Joniho 'ee Parasi puni tisaiporu ijija 'aura are'eju'e oni tisaiporu ijija 'iruma paarevure? 'wavara.

19 Jesu eha vene ijá 'iama 'Unama irakijino parua ka'ene napara samajaho sora save na'eje ea ka'ene ijí i'irono roavajaho 'iruma 'aura areme hi'eja? Parua kajara ijí hi'amajaho pu areri 'iruma 'aura pa'arehuna.

20 'Enakaivo túna'i parua kajaho apena va'e pa'are'eje iji'a pu 'iruma 'aura arehuna 'iamana.

21 Hu ijá 'iama Ei pini huni ateha sahasa napa'amajaho hu maiu'ina pa'uhua anehuna. Hu maiu'ini ane'amajaho ateha kú'o napamareje tita natohwa rehuna.

22 'Enakaivo ei pini 'wainia maiu'ina hanuha sisa sahasa vaji paverimuna. Hu ija'ina'e ve'amajaho napamareje 'wainia kajaho arihuna. Ijihuni hahi 'wainia maiu'ina hanuha sisa maiu'ina vaji verivura.

Sapati Rona Apovajina
(Matiu 12:1-8; Ruku 6:1-5)

23 Jesuho Sapati vejino konesa juari 'uraha va'eme tisaiporuhwapo konesa tuvara.

24 'Ejume Parasiapo Jesu ijá 'wava Ike kiha! Pu iraka vene Jua puni varapi Sapati vei pavehuna ka'ene 'waravajaho vejo? 'wavara.

25 Hu ijá 'iama 'Ú Tevitira pwehwa pu'úmo vea ka'ene matuvume iraka ka'ene venajaho ja vi taha kavare?

26 Apaiatara pirisitia rena hinani vejino Tevitiho pwehwa pu'úmo matuvumakame Godoni sei vaji varapa'omo pirisitipo pupusu ijura'e 'eka ijjahaho ja vi hejare? 'iamana.

27 Sapatijaho ema puna'e venana. 'Enakaivo emaijaho Sapati huna pana.

28 Ijihuni hahi Emaa Puni Harihijaho 'u'o Sapati huni Natohwa.

3

Ea Ija Ajuaravi'iniji Vejume Maranajina (Matiu 12:9-14; Ruku 6:6-11)

¹ Jesu Sinakoku kú'o vai'i kavume ea ka'ene ija ajuaraji'inijaho ijí hinana.

² 'Ejume pu Jesu Sapati vei iraka veja ka'i 'ahiume Hu ea ija ajuaraji'inijaho veja mara'ena 'aho pamara'ena ronareja hina kanavara. Jesu veja maraja kamareje pu nama 'ahiume avajara.

³ Jesu ea ija ajuaraji'inijaho ijá 'wama A 'urina namina roa 'wamana.

⁴ Jesu pu ijá 'iama 'Ú nú Sapati uneunecha maa vehuna ho sisea vehune? Ea ni'ajihuna ho ea 'anie kwamasa'eja 'iavume pu varirareasahe mahina nii ma kame ira pa'waravara.

⁵ Jesu pu kimajaho Hu oja ajimana kaivo pu Jesu pata'arohajara Hu temumana. 'Ejume Jesu ea ija ajuaraji'iniji ijá 'wama Oni ija ahasirima 'wavume hu ahasirivume maranana.

⁶ Parasi ijipo Heroti oni kanisoruepo pu'úmo marako'a ma'ahi va'ajime ahuma hina Pu ichá'ina Jesu 'anaa kwahuna'e 'wavara.

Ea Mapoka Karari Soha Rori Ani Renavajina

⁷ Jesu tisaiporuhwa pu'úmo sohi va'eme ea mapoka Karari ora 'ee Jutia ora Hu 'ararihaara.

⁸ Ea mapoka Jerusaremi ora Itumea ora Jotani ona kara'i hijura 'ee Taia Saitoni orapo Jesura raka ka'ene venaji hejajaho pu ka'iro roara.

⁹ Jesu tisaiporuhwaha ijá 'iama Va'ajime sisima kame apena roe ranave na'eje emaapo Na mwavahinami'avajaho Na ijí ajime vahuna 'iamana.

¹⁰ Hu ea mapoka veju'e marania jihuni hahi ea puni haha siseijipo Jesu iji 'una'i 'ahiume tacharavara.

¹¹ 'Avena siseapo vea ka'ene Jesu kavujaho mwe'i arihi'i A Godoni Hariha 'umejura.

¹² 'Ejume Jesu pu ira kisi 'waravume Hu ea irana parone 'warahuna 'waramana.

*Jesura Ea Iropu ropu No'o Pijihajina
(Matiu 10:1-4; Ruku 6:12-16)*

¹³ 'Ejume Jesu va kahi huri'a 'ahi va'iro vai'i ea ka'ene Hu ura rejajija 'waravume pu 'urine pu pu'úmo va'ara.

¹⁴ 'Ejume Hu ea iropu ropu no'o iji pijihe pu pu'úmo 'urahojujija Hu irechamie ea najaha apenohuna.

¹⁵ 'Ene Hu harura mihe pu 'avena sisea siom-ahuna.

¹⁶ Hu ea iropu ropu no'o 'eka irechamia kajihipuni iha Saimani iha pina Pita 'iamarena

¹⁷ Jemisi'o Joni'o Sepati oni harihija Jesu pu ea no'ona kaivo iha nikwinu'ina kaji Poanejisi ahuma 'uriha 'waramana. Ihaka Poanejisina 'wavujihuni maijaho Akúpi 'Anúu Harihija 'wavura.

¹⁸ Enituru ho Piripu ho Pataramiu ho Matiu ho Tomasi ho Jemisi ho Aripiasi oni hariha'o Tarias ho Saimani ho Kenani ora

¹⁹ Jutasi Isikariati Jesu niho'o nahamahajina.

*Jesune 'Ee Pierisiparu
(Matiu 12:22-32; Ruku 11:14-23; 12:10)*

²⁰ 'Ejume pu va'e sei 'iruma i'iro ve'eme ea mapoka mapoka kú'o ani rejume pu 'iruma pai-jara.

²¹ Ea mapoka 'wamapenonu va'ume ijá 'wava Jesu nanamukúne 'wavajihuna'e Huni ehijijipo va'e ahe'iro va'ara.

²² 'Ejume Sikuraipijipo Jerusaremi rena roajivi'i ira'atiji ijá 'iava 'Avena sisea Pierisiparu ka'ene 'avena sisea 'ajoha'inijara Jesu ajivi'ina'omo 'avena sisea kajara Jesu ni'ajahu'ukame ea 'avena sisea ajima'inijija siokunia ato'arumauna 'iavara.

²³ Jesu pu 'umenaume Huni roume Hu haa 'warama ijá 'iama Ichái'ina'e Setaniho Setani sioku'ena?

²⁴ Ara ahaama hina 'arahi'i hi'ipisa areri pa'areja'a.

²⁵ Kachi'inapo 'urai'i hi'ipisa pu ahaame hija'a.

²⁶ 'Eje Setani oni pwehija 'avena sisea'omo pu pu'úmo 'arahi'i hi'ipisa pu ahaama hinareje pa'areja'a.

²⁷ 'Ene ea roe ea ajisima'ori jihuni sei ajima kukua 'eka'iro ro'ipisa hu marako ajisina kajaho kamo'i kaivo ijia huni kukua 'etujaha'a.

²⁸ Heha! Na nimaa ja 'waravu. Na emaa puni sisea mapoka'e vwihanie arehuna. 'Ee sisea niho'o mapoka ani ani'ina ea rona'avajaho Godi vwihanie arehuna.

²⁹ 'Enakaivo Godi oni 'Aveniji rona'avajaho Hu pavwihana arehuna kaivo majama eha sisei mahuna 'iamana.

³⁰ Hu ija'ina'e 'warama jihuni maijaho pu ijá 'wava Jesuho 'avena sisei ajivi'ina 'wavara.

*Jesuni Oha 'Ee 'U'uhwapo Roajina
(Matiu 12:46-50; Ruku 8:19-21)*

³¹ 'E'ejume oaha 'u'uhwa pu'úmo roe ma'ahi nami'i kaivo Hu ro'amarono 'umejara.

³² Ea ka'ene Jesuni rori namijajipo Jesu ijá 'wava Hena! Ohona 'u'uhuana roe ma'ahi A saravu 'wavara.

³³ Jesu pu ijá 'iama Nuni ohija 'ee 'u'uhija irahije? 'iamana.

³⁴ Hu 'urina ea ka'ene Huni rori hija kaji kimapenoji'i ijá 'iama Ike kiha! Nuni oha 'u'uhija ikena.

³⁵ Ea irahipo Godoni ira hena veji'inijija Nuni 'u'uhije 'ee Nuni ma'ipija 'ee Nuni oha 'iamana.

4

*'Ina 'Oji'inijihuni Haa
(Matiu 13:1-9; Ruku 8:4-8)*

¹ 'Ejume Jesu kú'o va'e soha rori ea najahana. 'E'eme ea mapoka rouma kimarena Hu sisima 'ahi ajima soha toi va hi'eme ea mapoka soha rori hijara.

² 'Ene Hu uneunecha mapoka hai najahe ika'ina'e 'iamana.

³ Heha! Ei pini 'ina 'eka 'o'iro va'ana.

⁴ 'E'eme ika'ina'e renana. 'Ina 'aho'a 'unama ahi arihume ukapo ro ijara.

⁵ 'Ejume 'ina 'aho'a muna 'ahi mwe'a ma'uako namaji arihajija marako riavara kaivo chinuma jojora parejara. Ijihuni maijaho muna 'aha mwe'a ma'uako namana.

⁶ 'E'eme vei 'e'unarena ijaho chinuma jojora pa'ana'omo 'anae sarajara.

⁷ 'Ina 'aho'a ija sisea vaji arihajija riama ajivara kaivo ija sisea ka'ene oma rukina kajipo raorihume siserane 'ina parejara.

⁸ 'Enakaivo 'ina 'aho'a mwe'a mai arihajaho riama marasahe 'ina 'aho'a mapoka (30) rejume 'aho'a mapoka mapoka (60) rejume 'aho'a niho'o mapoka mapoka (100) rejara.

⁹ Hu ijá 'iama Ea irara areri he'iro ve'amajaho hu ataa apúsa'amana 'iamana.

Haa Kajihuni Maijina

(Matiu 13:10-17; Ruku 8:9-10)

¹⁰ Hu tisaiporuhwaha 'ee ea 'aho'a pu'úmo hi'eme pu apoma ijá 'wava Haa ijihuni maa irake 'wavara.

¹¹ Hu ijá 'iama Godoni hema ijihuni maijaho Hu ja mihu kaivo ea 'aho'a pu haaru heju kaivo ijihuni maa paheju.

¹² Ijihuna'e pu ka'avajaho pu kahuna kaivo pu maa pavwihajura. Hehunijaho pu hejura kaivo ijihuni maijaho pahejura. Pu ijihuni maiji he'ipisa Godi pu vwihanie areva'a 'iamana.

Jesura 'Ina 'Oji'inijihuni Haiji Nahama 'Waramajina

(Matiu 13:18-23; Ruku 8:11-15)

¹³ 'Ejume Hu pu ijá 'iama 'Ú ja haa kajaho pahejo? Ja haa kaji pahe'avajaho 'ú ja ichá'ina haa 'aho'a he'eja?

¹⁴ Heha! 'Ina ka'ene ei 'onajaho Godoni Ira.

¹⁵ 'Ina ka'ene 'unama toi arihajihuni maijaho ea Godoni Ira heju'ukivi'i Godoni Ira puni oja vaji navujaho marako Setanira 'etujihuna.

16 'Ina ka'ene muna 'ahi arihajihuni maijaho ea Godoni Ira marako hene teamanavura.

17 'Enakaivo puni vaja chinuma pasama jihuna'e marako pa'arenuna. Ijihuni maijaho Godoni Irijihuni hahi ea 'ahopo sise'i 'ahiura ho hami pahi'avajaho marako arevura.

18 'Ina ka'ene ijí oma rukini vaji arihajaho ea Godoni Ira hehuna kaivo

19 karokaha vehuniji vwihanune 'ee monia ichá'ina'e 'ekahuna ijí vwihanuna 'ee une-unecha mapoka kima ura rena para'avajara oja vaja rareje Godoni Ira puni oja vaji marako pa'arenuna.

20 'Ina ka'ene mwe'i mai 'ojajaho areri ea Godoni Ira hena pu 'eka oja vaji irechame veju. Ea pina hami (30) venune 'ee ea pina hami hami (60) venune 'ee ea pina niho'o hami hami (100) venuna 'iamana.

Naheha Si'uara Hari Namajina
(Ruku 8:16-18)

21 Hu pina ijá 'iama Ea naheha enujaho 'ú hu si'uari vahanamune? 'O suha hari ranamune? Pana hu samaumai ranavu'e hananuna.

22 Uneunecha ka'ene paki'ēju vaji navujijahija túna'i samaumaa rehuna. Uneunecha 'aho'a a vahanamiu'e navura'omo túna'i samaumaa rehuna.

23 Ea irara areri he'iro ve'amajaho ataa apúsama he'amana 'iamana.

24 'Ene Hu pina ijá 'iama Ja raka ka'ene he'avajaho vwihá'avara. A 'unama ichá'ina'e ea 'ahi'ama ja'ina'e nikwinu'ina kaja'ina'e a 'u'o hurahara ija'ina'e 'ahahuna.

²⁵ Ea pina hu 'aho'a na'avajaho 'aho'a 'u'o 'ekuna. 'Eje ea pina huna poku pana'avajaho maho'o 'etujahuna 'iamana.

'Ini Riama Ajimajihuni Haa

²⁶ Hu pina ijá 'iama Godoni arijihuni 'unamijaho areri ika'ina. Ei juasi'i soa samuja'ina.

²⁷ Ea hu soa samare'e hu ro 'urahonujaho matauma onuna kaivo 'unamaka marajujaho hu pahena pakamuna kaivo hu nena 'urina va'ēju'e 'urine marasahura.

²⁸ 'E'ēju'e riama ajima a'a rasamare'e túna'i 'ina rejura.

²⁹ 'Enare'e tuma marasahukivi'i ijí mena ijura. Ijihuni maijaho juara savuri vejara roana 'iamana.

Kwava 'Ina Huni Haa

(Matiu 13:31-32, 34; Ruku 13:18-19)

³⁰ 'Ejume Hu pina ijá 'iama 'Ú Godoni 'unama ichá'ina najahune? 'Ú haa iraki areri Godoni arijihuni 'unamijaho najuhune?

³¹ Godoni 'unamijaho areri kwava 'ina puna'i ma'u'umaa'omo mwe'i 'ahi 'ojura.

³² 'Enakaivo 'ina kají mwe'i vaji 'onavujaho riama icha ni'ima'ura renuna. Anuama ataukavi'i uka roe ajime nesa vene icha'a vaja kaji hijura 'iamana.

³³ Hu Godoni vu'a mapoka hai emaapo hehuni ja'ina'e Hu 'waramuna.

³⁴ Hu ea haaru 'waramuna kaivo tisaiporuhwa pu'úmo hine haa kajihuni maijaho najahuna.

Jesura Puura'e 'Waravume Ajuaranajina
(*Matiu 8:23-27; Ruku 8:22-25*)

³⁵ Veaka nikwinu'ina kajihuni nusirei Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Nú karo'i toa ropuna'i va'ukúna 'iamana.

³⁶ 'Ejume pu ea mapoka toa rori irechami'i kaivo pu Hu aheme sisima 'ahi ajime toi ropuna'i va'iro vai'i kivajaho sisima 'aho'a pu pu'úmo va'ara.

³⁷ Pu va'eme puura ni'ima'ura hirame toa amenarena sisima kajaho toa itu'o'iro ve'eme

³⁸ Hu sisima vipuna'ija'i ohaha vene ne'eme tisaiporuhwapo saa ijá 'wava Najuhi'inikera A pavwihanú'eje nú kwamasa'eje? 'wavara.

³⁹ 'Ejume Hu 'urine ira ajira'e puura 'ee toa kajaho areha 'iamana. 'Ejume ni'aha kwinu Huni ira 'ahi areme 'ee soha maaaa rena namana.

⁴⁰ 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja rakijihuna'e juvo? 'Ú ja panimaa rojo? 'iamana.

⁴¹ 'Enakaivo pu niho'o tea junama parajume pu 'wamapenoji'i ijá 'wava Ea irana'omo veju'e puura 'ee soha Huni ira hejare? 'wavara.

5

Jesura Ema 'Avena Sisei Rosavi'ina Siomaha-jina

(*Matiu 8:28-34; Ruku 8:26-39*)

¹ 'Ejume pu soha sue ropuna'i kwaa iha Kerasinisi usevara.

² Hu sisima vaji ariha ro'eme ea ka'ene 'avena sisei ajivi'inijaho euchi hinuna'omo roe piunamana.

³ Ea kajaho euchi hinuna'omo ea hu niho'o senia areri pakamovura.

⁴ Na'ia mapoka'e ea kajaho anikuroa 'ee senia kamovujaho hu turama useuna'omo ei pini hua 'ajoahuna areri pana.

⁵ Hu na'ia veiri'a euchia 'ee huri'a vaji emaavaji'i muna 'eke huni haha puavi'i hinuna.

⁶ 'Ejume hu kahakaro namiji'i Jesu kamarena ninuma roe Huni una'i nitupari samana.

⁷ Hu ira ajira emaavaji'i ijá 'wama Jesu Godi niho'o Natozwi jihuni Hariha A iraka na veti'ena? Na jarirama 'waravukúne A na pasise'i 'ahi'amana 'wamana.

⁸ 'Avena siseijara 'warama jihuni maijaho Jesura 'avena siseakera eakaho rana'i kaivo 'e'una 'wamajihuna'e 'waramana.

⁹ 'Ejume Hu ijá 'wama Oni iha irane? 'wamana. Hu eha vena ijá 'wama Nuni iha Rijani. Ijihuni maijaho nú 'avena mapoka 'wamana.

¹⁰ Hu hina mi'imi'ivi'i Hu kwaa pina pairechamúe va'a 'wamana.

¹¹ Maha mapoka kahe 'iruma iji'i huri'a hari hiju.

¹² 'Ejume pu mi'imi'ivi'i Hu ijá 'wava A irechamúe nú va'e maha kahehi puni vaji va'a 'wavara.

¹³ 'Ejume Jesu pu irechamiume 'avena sisesa kajija ariha va'e maha ajimaume maha mapoka mapoka (2,000) ni'aha kwinu 'urina ninukujaha va'e rarahi arihe soha vaji niname imwasami-ume kwamasahara.

¹⁴ Emaa ka'ene maha 'ajohi'inijija kimareja juhaha ninuma va'e ari ora'e 'waramapenojume

ea mapoka raka ka'ene renaji ki'i 'ahiume roara.

¹⁵ Pu Jesuni roi kavume ea ka'ene 'avena sisei ajivi'inijaho ateha iruhe húmata mara'eme masuani hijuma pu kamareja niho'o tea junamana.

¹⁶ Ea ka'ene kavajipo 'avena sisei ajivi'ini jihuni vu'a 'ee maha puni vu'a ni'aha kwino ari ora 'waravara.

¹⁷ 'Ejume ari ora kajipo aneja vene 'ejahae ijá 'wava A núni kwaa are'i kaivo va'a 'wavara.

¹⁸ 'Ejume Hu 'urina sisima ajima va'iro veju-makavi'i ea ka'ene 'avena sisei ajivi'ina kajara Hu hu'úmo va'irono 'waramana.

¹⁹ Hu tanurahe pava'amarono 'waramana. 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ehuapuni va'e raka ka'ene Godira vetae ni'ajahajaho ijá ehuaa 'wara'amana 'wamana.

²⁰ 'Ejume hu 'urina va'e Tikaparasi Jesura raka ka'ene hua'e vetiajaho ijá najahume pu ea maho'o hena oja niho'o hwa'usahara.

Jairasi Oni 'Apaja 'Ee Napari Jesuni Ateha 'Unamajina

(Matiu 9:18-26; Ruku 8:40-56)

²¹ Sisima 'aha kajino Jesu kú'o sue toa ropuna'i va'eme ea mapoka toa rora kajino nianaa roara.

²² Jairasi Sinakoku kaukara 'ajohi'ina pina'omo roe Jesu kame nitupari satiana.

²³ 'Ene niho'o 'ejahae ijá 'wama Nuni 'apaja niho'o kwa'iro venu. A huni roe ija 'unave maraje hinama 'wamana.

²⁴ 'Ejume Jesu hu hu'úmo va'eme ea mapoka roajime 'unama tanu'urahara.

²⁵ Napara pina juara iropu ropu no'o 'ai vuar-avu'e hinuna.

26 'Ejukamare'e hu juketapo na'ia mapoka amairiahura kaivo hu pamaranuna. Hu monia mapoka 'úsia 'imenuna kaivo venahujaho pamarane 'ee niho'o siserana paranuna.

27 Ijá ve'eme napara kajaho hiji'i hejume ea 'ahopo Jesura raka ka'ene venuji 'wavuma henarena 'urina ea vaja kajino 'uraha ruva'uvaume Jesuni túna'i namiji'i Huni ateha 'unamana.

28 Hu ijá rona Na Huni atehake 'una'ujaho sonahi'ena ronana.

29 'E'ikaivo hu ateha Huna kajaho uri 'unama kajino ni'aha kwino 'aa huna kajaho pa'arenana. 'Ejume napara kajaho henajaho huni haha vaja sonanana.

30 Ijá ve'eme Jesuni harura ma'uako pa'arejuma henarena Jesu ta'arohe nia niriapenoji'i aporama ijá 'iama Irara Nuni ateha 'unamane? 'iamana.

31 'Ejume tisaiporu epo ijá 'wava Ea mapoka ani reja kajhipuni vaji A naminana'omo pura 'unaravara. 'Enakaivo A raka vena Irara 'unirimana 'úmo? 'wavara.

32 Jesu kú'o nirie napara ka'ene ateha 'unamajaho samapenonana.

33 Ijá ve'eme ijí napara kajaho henajaho huni haha nisonavuma henarena juma simavi'i ni'aha kwino Jesuni una'i oji'i nahama Jesu 'waramana.

34 Hu napara kajaho ijá 'wama Naparakera a iraka ka'ene nimaa rona ijarahara vejume a maranaana. A sonahaanakúna teamana'eje va'a 'wamana.

35 Hu hina vu'a 'wara'eme ea 'aho'a Sinakoku natohwijihuni sei rena roe ijá 'wava 'Apajuna

nikwamana kaivo rakijihuna'e Najahi'ina
'waravi'i hino? 'wavara.

³⁶ 'Enakaivo ea kajipuhipo vu'aka 'waravajaho
Jesu henarena Hu Sinakoku nato'hwa ijá 'wama
A pate'a junamana kaivo nimaa ro'amana
'wamana.

³⁷ 'Ejume Jesu ea mapoka ruravume hiju-
makivi'i Pita ho Jemisi ho 'ee 'u'ua huna Jon-
ina'omo ijihi pu'úmo va'ara.

³⁸ 'Ejume pu va'e Sinakoku nato'hwi jihuni sei
usevi'i hejume pu niramaruma piraname niho'o
nato'hwa temukavara.

³⁹ 'Ejume Hu ijí sei vaji ajima va'arena ijá 'iama
Ja raka venare'e niramaruvo? Napaiseakaho
pakwamana kaivo hu nenu 'iamana.

⁴⁰ 'Ejume pu ijahume Hu pu ma'ahi
irechamiuma va'ara. 'Ejume Jesu Huni tisaiporu
no'opisune oaha omaha aherame napaisea
kajara namajino va'ara.

⁴¹ Jesu napaisea ija 'unavi'i Arameka opuni iri
ijá 'wama Tarita Kumi 'wamana. Tarita Kumi
ijihuni maijaho napaiseakera 'urina!

⁴² 'Ejume ni'aha kwinu napaisea kajaho 'urina
'urahonana. Napaisea kajaho juara iropu ropu
no'o pa'arenana. Ijá vejuma kamarena ea ka'ene
ijí hijajaho niho'o nato'hwa oja hwa'usahara.

⁴³ Jesu pu ajira ijá 'iama Ja ike Nara vejukaho ea
'aho'a pa'wara'avara kaivo napaiseakaho 'iruma
i'imaha 'iamana.

6

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina
(*Matiu 13:53-58; Ruku 4:16-30*)

¹ Hu kwaa kajaho arema 'urine Huni kwaa anejijino tisaiporuhwa pu'úmo va'ara.

² Sapati vejijino Hu va'e Sinakoku ea najahana. Ea mapoka sea kajaho ani re'eme Hu 'waramaji pu henareja oja hwa'usahara. Pu ijá 'wava Hura 'waramu kajaho ichi apenane? Hu ichi kamane? Irara Hu nahane? 'Ene ijí unekajihuni harura Hu ichá'ina veno?

³ 'Ú Hu kapinita? 'Ú Hu Meri oni Harihe? 'Ú Jemisi 'ee Josisi 'ee Jutasi 'ee Saimani Huni 'u'uhije? 'Ú Huni ma'ipija iki hijo? 'wavara. 'Enajihuna'e pu Jesu pataarohara.

⁴ Jesu pu ijá 'iama Ea ka'ene poropeti ijihuni araneji hijujija 'ee huni kachi'ina huni amuhija 'ee huni kwai ea ka'ene hijujija huni hura pavejura 'iamana.

⁵ Kwaa kajaho Huni harura panajahana kaivo ea kwinu kwino atama navajaho Hu ni'aha kwino ija puni haha 'ahi irechavume maraniara.

⁶ Pu Jesu kamareja panimaa rojajaho Hu niho'o puruva renana. Túna'i Jesu va'e arara kajino ea mapoka najahapene onana.

Jesura Tisaiporua Irechamiume Usema Va'ajina

(Matiu 10:5-15; Ruku 9:1-6)

⁷ Jesu Huni tisaiporu iropu ropu no'o 'waravume roumakivi'i irechamiume kwaaka mapokakino ea najahapene o'irono no'o no'o va'iro vejumakivi'i Hu Huni harura tisaiporu mihe 'ee 'avena sisea siomahuni harura 'u'o mihana.

8 Hu najaharena ijá 'iama Ja uneunecha mapoka pa'eka'avara kaivo pijuharu 'eka'avara. 'Iruma pa'eke suvaikia pa'eke monia tuja vaji pa'eka'avara.

9 'Enakaivo siripasieru same 'ee ateha no'o pa'eka'avara 'iamana.

10 Hu pu ijá 'iama Ja ara pini useme sea pini aji'avajaho sea kaji hinuva'o ara kaji are'irono are'avara.

11 Ja ara pini va'e pu ja pataarorahe joni vu'a pahe'i 'ahie veja ki'avajaho nijinakúne joni mumora hari túa taireve ariha kimareje ea mapoka hene kimareje ijá 'wahune Ea kajija puni vu'a paheju kamare'e avaju 'wahuna 'iamana.

12 'Ejume pu va'ajime ea najahe pu sisea are'avarono najaho'i va'ara.

13 Pu 'u'o 'avena sisea ajivi'inijaho 'avena siom-ahe 'ee ea atama navi'inijaho 'werui 'onahuma sonahiara.

Joni Papitisitara Kwamajina
(Matiu 14:1-12; Ruku 9:7-9)

14 Kini Heroti Jesu oni pinana ni'ima'ura rena onajaho hinarena hu ijá 'iama Joni Papitisita kwamana'e hura 'urinana'omo ike harurakaho huni vaji renu 'iamana.

15 'Ejume ea 'aho'a Hu Irajana 'wavura. 'Ee ea 'aho'a Hu poropeti pina 'wavura.

16 'Enakaivo Heroti hu henarena ijá 'iama Joni ka'ene nara uroa ahatumahujara vukú'o 'urinana 'iamana.

17 Herotiasi oni hahi Herotira huni iri 'waravume Joni kamome tipurai ranamana.

Herotiasihō 'u'uaha Piripu oni napara'e 'wahana.

¹⁸ Ijihuni hahi Jonira Heroti ijá 'wama Ara oni 'u'uijihuni napara ka'ene Herotiasi 'wahajaho areri parenu.

¹⁹ 'Enajihuna'e Herotiasi Joni'i sena venana. 'Ene hu 'anae kwahuna ura renana kaivo hu areri parenana.

²⁰ Herotiho Joni juhamana. Ijihuni maijaho hu henajaho hu ea niho'o mamaa 'ee arira ijihuna'e hu Joni 'ajoahana. Heroti Jonira iraka ka'ene 'waramujaho hu ura he'i 'ahauna kaivo hu hene niho'o natohwa'e haha henuna.

²¹ 'Ene Herotiasira vea ka'ene ura renaja'ini nitu'eme Heroti nahejari vea rejume hu 'iruma niho'o mapoka mapoka vene irecha'eme ea kwaa 'ajohi'inijijahija 'ee Heroti oni namikia 'ee Karari opuni ea mama'ina Heroti oni roara.

²² 'Ejume Herotiasi oni 'apaja roe javavume Herotiho ea ka'ene Heroti oni roajijahija kame niho'o ura rena paranana. 'Ejume Heroti napara kajaho ijá 'wama A iraki ura rena'amajaho na ijí mahuna 'wamana.

²³ Heroti nahama 'warama ijá 'wama Godira na kimuna'omo a iraka ura rena'amajaho na nuni ara kwaa pwinana'a maho'o a ma'eju 'wamana.

²⁴ 'Ejume napara kajara oahoni va'e ijá 'wama Na iraka hu 'warahune? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama A Joni Papitisita oni húmata 'uhua miha 'wa'amana 'wamana.

²⁵ Napara kajara vea panisa'ika'i ninuma va'e Heroti ijá 'wama Joni Papitisita oni húmata tevua 'ahi ranamareje apena ro mi'amana 'wamana.

²⁶ 'Ejume Heroti niho'o natohwa temumana. 'Enakaivo hu ea mapoka puni una'i nahama 'warama jihuna'e hu napara kajaho papataarohana vo venana.

²⁷ 'Ene ni'aha kwinu Hu huni pwea ranama ijá 'wama Va'e Joni oni húmata 'uhue apena roa 'wamana. 'Ejume pwea kajara va'e tipura ara vaji Joni oni húmata 'uhuana.

²⁸ Hu tevua 'ahi apena roe napara kaji mahume napara kajara apena va'e oaha mahana.

²⁹ Joni oni tisaiporu epo henareja roe huni haha apena va'e kwananavara.

*Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina
(Matiu 14:13-21; Ruku 9:10-17; Joni 6:1-14)*

³⁰ Apasorua kú'o nianae roajime pura raka ka'ene vene 'ee najahajaho Jesu 'waravara.

³¹ Hu pu ijá 'iama Ja roajive nú kwaa pina ea pahijujino ma'uako siheria veja. Ijihuni maijaho ea mapoka roi va'uma kimareja pu 'iruma ihuni vea parenana.

³² Pu sisima 'ahi ajime kwaa ka'ene ea pahiji'inijino va'ara.

³³ Pu va'aji'eme ea niho'o mapoka kimareja Jesu sisima 'ahi va'ume pu mumori ninukujaha arara kaji roe useme hi'eme Jesu roume piu-navara.

³⁴ Jesu roe 'e'uji'i kimajaho niho'o temume oja tura'i 'ahaana. Ijihuni maijaho pu sipi 'ajohi'ina pa'anepo hina ojuja'ina'e vejara. 'Ejumakame Hu iji'a uneunecha mapoka najahana.

³⁵ Vea 'o'iro va'eme Huni tisaiporuipo Jesuni rori va'areja ijá 'wava Kwaa ikaho ea pa'ana kaivo vea iviamaa nipa'are'i venukúna

³⁶ Ea mapoka irechamie ara arakino va'ajime uneunecha 'imena ija 'wavara.

³⁷ Jesu eha vene ijá 'iama Jara pu uneunecha vaji'avara 'iamana. Pu ijá 'wava 'Ú nú va'e monia mapoka mapoka (200 kina) puretia 'imenareje pu vajihe i'eje 'wavara.

³⁸ Jesu aporama ijá 'iama Joni puretia icharo navo? Va'a kiha 'iamana. Pu saramapene onu va'ume iji'a ijá 'wava Iropune 'ee kija no'ona 'wavara.

³⁹ Jesu 'waravume ea mapoka va'e karasi 'ahi niku niku hijasavara.

⁴⁰ Nia 'aho'a ea mapoka'e (100) hijume nia 'aho'a ea mapoka (50) hinape ojara.

⁴¹ Jesu puretia iropune 'ee kija no'o 'eke akúpi 'ahi nia nirii Godoni siporua 'oji'i merajahana. 'Ejume puretia tuachame Huni tisaiporu vaji-hume pu 'eke ea kajaho vajihapene ojara. 'Ene kija kaji 'u'o ija'ina venana.

⁴² 'Ejume pu ijume tea hianavara.

⁴³ 'Ejume puretia 'ee kija pwina ka'ene nava-jaho nianae katija iropu ropu no'o vejume itusahara.

⁴⁴ Parua ka'ene puretia kaji ijajijahija ea mapoka (5,000).

Jesura Toa 'Ahi Namina Va'ajina

(Matiu 14:22-33; Joni 6:15-21)

⁴⁵ Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Ja marako sisima va'ajimareje kami toi ropuna'i ara iha Peta-saita va'eje Na ea irechami'i kaivo vu'ejukúna 'iamana.

⁴⁶ Hu ea 'ajorame irechamiuma va'umakivi'i va kahi huri'i hine siporua 'onana.

⁴⁷ Vea nusire'uju'e sisima soha riri na'uju'e Jesu Huhusu kari amari hinana.

⁴⁸ Hu kimajaho sisima veje vahuni 'unamijaho pu puruva renana. 'Ejume asiasia ijiki nina'eje ijikari vahunijaho areri parenana. Nitunituhi puni ro'i 'ahaume Hu toi 'ahi roana. 'Enarena Hu pakivi'i asitahu ja'ina venana.

⁴⁹ Vea ka'ene pu kavume Hu soha 'ahi namina roajaho pu vwihajajaho 'avena sisea raka 'wa'ika'i emaavajara.

⁵⁰ Pu ea mapoka Hu kame niho'o tea junava jihuna'e Hu marako ijá 'iama Naranakúne masuani hi'i kaivo juvujaho areha 'iamana.

⁵¹ 'Ejume Hu roe ijí sisima vaji aji'eme asiasia ka'ene hwasihajaho pa'arejume pu oja niho'o hwa'usaha'eme hina vwihajara.

⁵² Puni oja kaisini jihuna'e Hura puretia ka'ene tuachama vajiha jihuni maijaho pu niho'o pahena pakavara.

Jesura Kenesareti Atama Rukina Vejume Maranajina

(Matiu 14:34-36)

⁵³ Pu toa ropuna'i va'e Kenesareti useme sisima puna anika vena hijara.

⁵⁴ Pu sisima vaji rena rarihumakivi'i ea mapoka kajija marako Hu samai kavara.

⁵⁵ 'Ejume ni'aha kwino arara kajino ninukujaha va'ajime atakina kichame Jesura hinujihija kichiji'i irechavara. Kwaaka mapoka kajino Hu va'ujaho pu nijaimaru vejura.

⁵⁶ 'Ejume Hura ara mama'ina ma'u'umai ara rora kajino ea atakina 'eka roe maketi tinia irechavi'i Huni ateha uri 'unahuniji jarima 'waravara. 'Ejume ea mapoka Hu ateha uriji 'unavajaho sonahiara.

7

Emahwapuni Tamana Najahajina (Matiu 15:1-9)

¹ Parasi 'ee Sikuraipi ijihi pu'úmo ahuma Jerusaremi rena Jesuni roara.

² 'Ejume Huni tisaiporu kivume ija paso'i kaivo hina 'iruma ijara.

³ Parasi 'ee Jua mapoka emahwapuni tamana'omo pu ija so'avajiana kaivo paso'avajija 'iruma paijura.

⁴ Pu vea ka'ene maketi rena roujaho pu 'iruma paijura kaivo ija somare'e iji'a ijura. 'Ene pu sahwapuni tamana iji venare'e puni tevua some si'uara some 'ee kapusia some ija vejura.

⁵ Parasi 'ee Sikuraipiepo Jesu apome ija 'wava Rakijihuna'e tisaipuruhuna ema tamapo ve-juja'ina pavejure? Pu 'iruma i'i vejujaho ija paso'i kaivo maijura 'wavara.

⁶ Hu eha vena ija 'iama Ja niho'o ira'asima'ura Aisea nitama heha 'ahi ja rona ija'ina 'waramana. Aisea ija 'iama

Ea kijahija iraru hohovura kaivo oja punijaho ani va'ura.

⁷ Pu mairiji Na ta'arorihura kaivo pu Nuni tamana ura pave'i 'ahiura 'iamana.

⁸ Pu vwihajujaho emaa puni tamanijaho Godoni tamana 'wa'i kaivo ijí ea najahura 'iamana.

⁹ 'Ene Hu pu pina ijá 'iama Ja Godoni tamanijaho ani rana'i kaivo joni tamanijino ea najahura.

¹⁰ Mosisi nitama ijá 'iama Ohune'o omune'o puni hura veti'amana. Ea irara oahe'o omahe'o siripa'amajaho hu 'anaa kwa'amana 'iamana.

¹¹ 'Enakaivo ja ani najaha ijá 'wava Ea pini unenu'u pina na'eje Godoni katua i'i kaivo omahe'o oahe'o pani'ajihareje mi'amajaho ja ijaho mamaa 'wahuna 'iavara.

¹² Ja ija'ina 'warava jihuna'e ja hu ruha pa'aremahu'e omahe'o oahe'o puni unenua 'aho'a pavenu.

¹³ Ja ija'ina najahujaho Godoni ira 'uhu'i kaivo joni tamana ranavu. Uneunecha mapoka ivia-maa ja vejuja'ina 'iamana.

Uneunecha Ka'ene Veju'e Emahuni Kara Siser-anujina

(Matiu 15:10-20)

¹⁴ Hu kú'o ea mapoka 'umenaume Huni rouma ijá 'iama Nuni vu'a hena vwiha'avara.

¹⁵ Ea uneunecha samai rena vaji va'ujipo veju'e hu siserahuna pana kaivo huni vaji rena roa usevujara veju'e hu sisea renuna.

¹⁶ Ea irara areri he'iro ve'amajaho ataa apúsa'amana 'iamana.

¹⁷ Jesu eaka mapoka kajaho irechami'i kaivo sei vaji va'ume tisaiporuepo haa ijihuni maijaho apovara.

¹⁸ Hu aporama ijá 'iama 'Ú ja 'u'o pahejo? 'Ú ja pahena pakavujaho ea uneunecha samai rena vaji va'ujipo veju'e hu siserahuna pane?

¹⁹ Ijihuni maijaho 'iruma ijujaho oja vaja pava'una kaivo tei vaji va'una. 'Ena'omo túna'i va'e tiheju'e pa'arenuna. 'Enajihuna'e 'iruma mapoka niho'o mamaa 'iamana

²⁰ Hu ijá 'iama Irakijara emapuni vaji rena roa usevujara veju'e hu sisea renuna.

²¹ Ijihuni maijaho uneunecha mapoka sisea oja vaji navujihuna'e ijí sisea vwiha'eju'e oja 'urinau'ukamare'e napara turame 'asúra aheramone ea 'ania kwamasahe

²² nesa apene ea pipuni uneunecha ki'eje ituname uneunecha sisea vene pisivie majikari karokaha vehuna vwihanune nia sisea kime jarika orahone ira'atiji namahe ira'ata vene jarika rene 'uraha ojura.

²³ 'Ene ike mapoka sisea kaji oja vaji rena roa usevujara veju'e ea sisea rejura 'iamana.

Sairopinisia Naparijihuni Nimai Roiijina
(Matiu 15:21-28)

²⁴ Jesu kwaa kajaho are'i kaivo Taia opuni kwai va'ana. Hu ijí va'e sei pini ajime Hu ura ea paka'avarono venana kaivo ijí tanuhuni 'unama pa'ana.

²⁵ 'E'eme patetapa'a napara pipuni 'apaja 'u'ua 'avena sisei ajivi'ina'omo Jesu henarena Huni una'i mwe'i 'onana.

²⁶ Napara kajaho Jenitaru Sairopinisia ora. Hu jarima ijá 'wama Nuni 'apaja 'avena sisea ajivi'inakúne A 'avena sisea tasioma pi'onamaha 'wamana.

27 'Ene Hu ijá 'wama Marako sesamai 'iruma vajihe pu ine tú'avara. Sesamaa puni 'iruma pwina 'eka va'e 'ua vajihuna niho'o areria pa'ana 'wamana.

28 Napara kajara Hu eha vene ijá 'wama I'a. Natorhwe 'Ua 'u'o teporu hara sesamaa puni 'iruma túa ijura 'wamana.

29 Hu ijá 'wama A ijá 'warima jihuna'e oni 'apaja 'avena sisea ariha va'ana 'wamana.

30 Napara kajaho huni sei va'i kavume 'apajaha 'avena sisea ka'ene ajimajaho ariha va'eme maa nenana.

Jesura Ataa 'Ee Ira Pa'ana'e Vejume Marana-jina

31 Jesu kú'o 'urine kwaa iha Taia are'i kaivo Saitani 'e'une va'e Karari Tikaparasi vaji va'ana.

32 'Ejume ea 'ahopo ea ira hami pa'waravi'iniji'o ataa pa'areji'iniji'o aherame Jesuni va'ara. Pu 'ejahae ijá 'wava Oni ija huni húmata 'ahi ranama 'wavara.

33 'Ejume Jesura ea mapoka kajija irechami'i kaivo ahema 'urina va'e ani hiji'i Huni ijijino ea kajihuni ataa vajijino ronu ronu irechame 'ee kú'o Huni cheriji 'ene ea kajihuni mitari 'ahi tanihana.

34 'E'ika'i Hu nia akúpi 'ahi nirie siporua 'oji'i ijá 'wama Epata 'wamana. Epata ijihuni maijaho jara'usaha.

35 'E'eme ni'aha kwino huni ataa mitara ja-raume marajume ira hami 'waramana.

36 'Ejume Hu ira kisina ijá 'iama Nara iraka ka'ene vejujaho ja ea pa'wara'avara. Hu

'waramajaho pu ira tuma'i kaivo kehi kehi
'waravara.

³⁷ Pu oja niho'o hwa'usaha'eme ijá 'wava Hu
uneunecha mapoka mapoka hami ve paranu.
'Ene Hu ea ataa pa'ana venau'e vu'a hene 'ee ira
pa'waravi'inijija venau'e ira 'waravu 'wavara.

8

Jesura Ea Mapoka (4,000) Túasamahajina (Matiu 15:32-39)

¹ Kú'o ijipini ea mapoka va'e ahuma hijara
kaivo pura 'iruma ka'ene ihunijaho pa'ana.
'Ejume Jesu Huni tisaiporu 'umenaume rouma ijá
'iama

² Ea ka'ene nú pu'úmo hijukaho hi'eme na'ia
no'opisu pa'arejara kaivo 'iruma ka'ene pu
ihunijaho pa'ajihuna'e Na punijihuna'e temuka
apeju.

³ Ea 'aho'a kwaa jojori rena roajihuni hahi Na
irechamie va'avajaho pu va'e vwamu toi matu-
nave kwamasa'eja 'iamana.

⁴ Tisaiporuipo Jesu eha vena ijá 'wava
Kwaakaho 'iruma pa'ane 'imejuri tinia
pa'ajihuna'e nú ichihi 'iruma 'eke eakaho areri
vajihe i'eja 'wavara.

⁵ Jesu aporame ijá 'iama Puretia icharo navo?
'iavume pu ijá 'wava Iropu no'o navu 'wavara.

⁶ Hu ea mapoka kajaho 'waravume mwe'i hi-
jasavara. Hu puretia iropu no'o 'eke siporua
'one teimani 'wa'i kaivo iji'a tuachame Huni
tisaiporua vajihume pu 'eke ea mapoka kajaho ijá
vajihapenojara.

⁷ 'Ejume kija kwino kwino navara'omo Hu 'eke ijí 'u'o siporua 'ona teimani 'wa'i kaivo 'waravume 'eke ea mapoka vajihara.

⁸ 'Ejume ea mapoka kajaho ina tea hianavu-makivi'i puretia paiji'inijaho 'eka katija iropu no'o vejume itu'o'ujume irechavara.

⁹ 'Enakaivo ea mapoka mapoka (4,000) ijara'omo irechamiume va'ara.

¹⁰ 'Ejumakavi'i Hu tisaiporuhwa pu'úmo sisima 'ahi ajime Taramanuta opuni kwai va'ara.

*Ea Areri Pavejuji Veje Ka'i 'Ahiume
Mi'imi'ivajina
(Matiu 16:1-4)*

¹¹ Parasiapo roajime Jesui ninakarame vena ka'i 'ahiume ijá 'wava A aacha pina akúpi 'ahi najuha kavava 'wavara.

¹² Jesu oja areri pare'eme ijá 'iama Ea ivia-maa urijakihija rakijihuna'e aacha pina veje ka'i 'ahiu'e 'warivu? Na nimaa nimaa ja 'waravu Na aacha pina niho'o ea ka'ene iviamaa urijakihija panajahuna 'iamana.

¹³ Hu pu irechami'ika'i 'urine sisima ajime toa ropuna'i va'ana.

*Parasi 'Ee Heroti Oni Isitijina
(Matiu 16:5-12)*

¹⁴ 'Ejume tisaiporu harava runami'eme pa'eki kaivo kwinu'wi apena sisima vaji ranama roara.

¹⁵ Jesu pu nahama 'warama ijá 'iama Ja hami hena kaha. Parasi puni isitia 'ee Heroti oni isitia hami ki'avara.

16 Pu 'urine pira'arama apenoji'i ijá 'wava Hu ija'ina 'warumu ijihuni maijaho nú puretia pa'ana rone 'warumu 'wavara.

17 Pura 'wava kaji Jesu henarena aporama ijá 'iama Ja irakijihuna'e nú puretia pa'ana 'wame pira'aravo? Na 'waravujaho 'ú ja pahejo? 'Ú ja hami pavwihajo? 'Ú joni oja majaa kaisina rena navo?

18 Ja nia rukina vo pakivo? Ja ataa rukina vo pahejo? Ja ira ka'ene kivajaho pavwihajo?

19 Vea ka'ene Na puretia iropu tuachavu-makame ea mapoka mapoka (5,000) ijajaho ja vi vwihajo? Ea puretia ijuma tua'eme puretia pwinana'a ka'ene navajaho katija icharo vejume itusahare? 'iamana. 'Ejume pu eha vena ijá 'wava Iropu ropu no'ona 'wavara.

20 Vea ka'ene Na puretia iropu no'o tuachame vajihume ea mapoka mapoka (4,000) ijajaho katija icharo pwinana vejume itusahare? 'iamana. 'Ejume pu eha vena ijá 'wava Iropu no'ona 'wavara.

21 'Ejume Hu ijá 'iama Ja majama pavwihaju 'iamana.

Jesura Petasaita Ora Nia Pa'aji Vejume Maranajina

22 Pu Petasaitai ro'eme ea 'ahopo ea pina nia supavi'inijaho apena roe 'ejahae Huni iji 'una'amarono 'waravara.

23 'Ejume Jesu huni ija 'unavume apene ari uri va'ana. Hu cheri nia 'ahi pisoti'i kaivo ija nia 'ahi ranama ijá 'wama A uneunecha vikimo 'wamana.

²⁴ Hu nia ahasirime nirie ijá 'wama Na ea kivujaho icha puna'i 'urahoju 'wamana.

²⁵ Jesu kú'o Huni ija ea kajihuni nia 'ahi irechavume hu nia niriajaho marane ea nia hami kimana.

²⁶ 'Ejume Hu huni sei va'umakavi'i ijá 'wama A ara vaja pavahuna 'wamana.

Pitara Jesu Rona 'Waramajina

(Matiu 16:13-20; Ruku 9:18-21)

²⁷ Jesu Huni tisaiporu pu'úmo va'e ara iha Sesaria Piripai va'iro vai'i Jesu Huni tisaiporu aporoma ijá 'iama Ea pu vwihajujaho Na rarane 'wavure? 'iamana.

²⁸ Pu eha vena ijá 'wava Ea 'ahopo vwihajujaho A Joni Papitisita 'wavu'e 'ahopo vwihajujaho A Iraiia 'wavu'e 'ahopo vwihajujaho A poropeti pina rojura 'wavara.

²⁹ 'Ejume Jesu ijá 'iama 'Enakaivo ja vwihajujaho Na rarane? 'iamana. 'Ejume Pita ijá 'wama A Kerisona 'wamana.

³⁰ 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja ijaho ea pa'wa'avara 'iamana.

Jesura Ahia Apene 'Ee Kwahuniji Rona 'Waramajina

(Matiu 16:21-28; Ruku 9:22-27)

³¹ Jesu Huni tisaiporu najaha ijá 'iama Ea mai'o Emaa Puni Harihijaho 'unama sisesa ani ani'ina 'ahahuna. 'Ene emakina 'ee pirisiti 'ee Sikuraip-ijipo pataarohuna. 'Ene pu Hu 'anae kwahuna kaivo na'ia no'opisu pa'are'eje kú'o 'urihuna 'iamana.

³² Hu samaumai najahumakame Pita Jesu ahema ro va'e 'urarahana.

³³ Hu ta'arohe Pita túchaha'ika'i Huni tisaiporu kivi'i Pita 'uraraha ijá 'wama Setani, Nuni túna'i ruva'a! Oni vwihijaho Godoni vwiha pana kaivo ema puni vwiha 'wamana.

³⁴ Jesu ea mapoka 'umenaume roe Huni tisaiporu pu'úmo Huni nini ahuma hijumakivi'i Jesu ijá 'iama Ja ea pini Nuni túna'i ro'i ve'amajaho huni ojijihuni urijaho maka'ika'i huni korosi tapane Nuni túna'i 'ararihie ro'ama.

³⁵ Ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijahora'ana. 'Ene ea irara huni hiiji Nunijihuna'e Godoni vu'a maa maiu'ini jihuna'e rana-majaho hu huni hia 'unanahuna.

³⁶ Ei pini uneunecha ka'ene mwe'a kake-hunijaho huni rerana'eje hia nimaa nimaiji asina'ipisa hu mamaa iraka apeja'e?

³⁷ 'Ene ea iraka vejujihuna'e majama hihuna asinahune?

³⁸ Ea mapoka ka'ene iviamaa iki hijukija Godi pataarohe 'ee sisea 'unama ani ani veji'i hiju. Ea irara Nunijihuna'e Na pataarorihe 'ee Nuni ira pataaro'amajaho vea ka'ene Ema Puni Hari-hijara 'ona oji'ina arimaa 'ee Amoni hanaji'iniji'i ro'amajaho hu 'u'o pataarohuna.

9

¹ Jesu ijá 'iama Na nimaa nimaa 'waravu. Ea 'aho'a ike namijukija pu marako'a Godira haruriji'i 'ajoha'i roa kamareja'e túna'i kwamasahuna 'iamana.

*Ta'arohe Ani'ina Renajina
(Matiu 17:1-13; Ruku 9:28-36)*

² Vea iropu kwino pa'are'eme Jesura Pitane Jemisine Jonine ijá aherama va'e huri'i ajima va'ume pu Huni haha kavajaho ta'arohe ani'ina renana.

³ Huni atehijija ahanuha sajasal'ima rejara. Ei pini mweli súhui sovu'e rejuja'ina pa'ana.

⁴ Ija'ina re'eme Iraiia'o Mosisi'o Jesu pu'úmo hina vu'a 'wawara.

⁵ Pita 'urina Jesu ijá 'wama Najuhi'ine mamaa vene nú ja pu'úmo hiju. Nú joni sosura ara venahuna. Pina Ona vene pina Mosisi ona vene pina Iraiia ona vehuna 'wamana.

⁶ Pu tea junava jihuna'e hu puruva re'eme ija'ina 'waramana.

⁷ 'Imitia satu'uri'eme ira 'imiti vaji ijá 'iama Ikaho Nuni Hariha Na Hu oja mahu. 'Enajihuna'e Huni ira he'avara 'iamana.

⁸ Ni'aha kwinu ijá re'eme nia niriapenojajaho ea 'aho'a paki'eme Jesu Huhusu kavara.

⁹ Pu huri'i rene ariha roi'i Jesu ijá 'iama Ja iraka ka'ene kavajaho ea pa'wara'avara kaivo Ema Puni Harihijara kwamareje kú'o 'uri'eje iji'a 'wara'avara.

¹⁰ Hura 'waramajaho pu hena puni vaji irechavara kaivo pu hina kwama 'urihuni jihuni maijaho irake 'wamareje pu pira'aravi'i hijara.

¹¹ Pu Jesu apoma ijá 'wava Irakijihuna'e Sikuraipiepo 'waravajaho Iraiia marako rohuna 'wawara.

¹² Jesu ijá 'iama Nimaa Iraiia nimarako roare'e 'unama arira amairiu. Irakijihuna'e nitama Godoni heha 'ahi venarena ijá 'iama Ema Puni Harihijaho sise'i 'ahaareje Hu niho'o ura parenahuna 'iamana.

¹³ 'Enakaivo Na ja 'waravu Iraiia niroana kaivo pu iraka sise'i 'aha'i vejajaho pu vejara'omo heha 'ahi ija'ina namu 'iamana.

*Jesura Paruisea Ka'ene 'Avena Sisei Rosamaji
Vejume Maranajina*

(Matiu 17:14-21; Ruku 9:37-43)

¹⁴ Jesu 'urina tisaiporuhwa puni roarena ru'e'uji'i ea mapoka ahuma hi'eme kivume Sikuraipijjahija hina Jesuni tisaiporu epu'úmo ninakaravi'i hijara.

¹⁵ 'E'eme ea mapoka kajijahija Jesu kame tatovi'i ninuma va'e ija apena 'ajovara.

¹⁶ Jesura Sikuraipijija aporama ijá 'iama Ja raka pu pu'úmo ninakaravi'i hijo? 'iamana.

¹⁷ 'Ejume ea mapoka puni vaja kajino ei pini ijá 'wama Najuhi'ina na nuni hariha Oni apena roujihuni maijaho 'avena sisea ajimarena ira pa'arena jihuna'e apena routa.

¹⁸ Ichihi chihi 'avena sisea kajara ajimujaho 'unamapena mwe'i ranavu'e irasapa ani rene up-aja nii'i haha tanuka ape'asahe haha kaisima'ura renuna. Na Oni tisaiporujija 'warave 'avena sisea 'ararihihunijaho areri parenu 'wamana.

¹⁹ Jesu ijá 'iama Ja iviama ike 'urina hijukija niho'o panimaa roji'ina. 'Ú Na na'ia icharu ja pu'úmo hijo? Na na'ia icharo masuani ja pu'úmo hina apena route? Sesamaa kajaho ahema Nuni roha 'iamana.

²⁰ 'Ejume pu sesamaa kajaho aheme Huni roume 'avena kajara Jesu kamarena sesamaa kajaho apena pi'onavume mwe'i 'ona kuchikuchivi'i ira sapa ani renana.

²¹ Jesu omaha apoma ijá 'wama Na'ia icharo ija'ina renane? 'wamana. Omaha ijá 'wama Nitamatama sesamu'uru nija'ina renana.

²² Na'ia mapoka'e 'avena sisea kajahara 'unama pi'onavu'e veni rene 'ee toi 'ona kwa'amarono venuna. A areri rene 'ee temuka'amajaho ni'ajúhe veje mara'amana 'wamana.

²³ Jesu hu ijá 'wama A nimaa ro'amajaho are-rina. Ea irara nimaa ro'amajaho uneunecha ani ani'ina hununaa areri rehuna 'wamana.

²⁴ 'Ejume sesamaa kajihuni omijara 'urina ijá 'wama Na nimaa rojukúne na nimaa parojujaho ni'aji'amana 'wamana.

²⁵ Jesu ki'eme ea mapoka ka'ene hina vu'a heja kajipuhipo nianaa apene ronuronu roajivuma kivi'i Jesu 'avena sisea kajaho 'urarahi'i ijá 'wama 'Avena sisea ka'ene ira pa'a ataa pa'akera ariha va'amana kaivo a túna'i kú'o pa'unama ro'amana 'wamana.

²⁶ 'Ejume 'avena sisea kajaho kú'o emaaavaji'i sesamaa kajaho apene pi'onamana. Iji'a ijá venarena are'i kaivo hu va'ana. Sesamaa kajaho kwamuja'ina rejume ea mapoka ijá 'wava Hu nikwamana 'wavara.

²⁷ Jesu sesamaa kajaho iji 'unamapena 'urijume 'urina naminana.

²⁸ 'Ejume Jesu sei va'e tisaiporuhwa pu'úmo pupusu hiji'i pu Hu ijá 'wava Irakijihuna'e 'avena sisea kajaho nú areri patasiomahare? 'wavara.

²⁹ Jesu eha vene ijá 'iama 'Avena sisea ija'ina siomahunijaho 'unama nikwinu'wi siporui reje siomahuna 'iamana.

Jesura Kwama 'Urihuniji Rona 'Waramajina

³⁰ Pu kwaa kajaho are'i kaivo 'urina Karari vaji usema va'ara. Kwaa ka'ene Hura hinuji erapo kame hehunijaho Hu ura parenana.

³¹ Ijihuni maijaho Hu tisaipuruhwaha naja-harena

Noinijá 'iama Emaa Puni Harihijaho ea 'ahopo apene ea 'aho'a mihe pu Hu 'anaa kwamareje vea no'opisu mwe'i vaji namareje kú'o 'urihuna 'iamana.

³² 'Enakaivo Hu pu 'warama jihuni maijaho pahenareja pu Hu apohunijaho junavume paapovara.

Irara Natohwane?

(Matiu 18:1-5; Ruku 9:46-48)

³³ Pu 'urine Kapeniami va'ajime Hu sei vaji hi'i kaivo Hu pu aporama ijá 'iama Ja vwama toi roajaho iraka 'wamapena roare? 'iamana.

³⁴ 'Enakaivo pu eha pa'warava jihuni maijaho pu 'unama toi pira'aramareja Irara natohwana 'wavajihuna'e eha pa'wavara.

³⁵ 'Ejume Jesu asuma hi'i kaivo tisaiporuhwaha iropu ropu no'o 'umenauma roumakivi'i ijá 'iama Ea irara amura rel'i ve'amajaho hu túchamai rehune 'ee 'eka mapoki jhipuni pwea rehuna 'iamana.

³⁶ Jesu sesamaa pina 'waravume puni una'i namijumakavi'i Hu ija haha 'unavi'i ijá 'iama

³⁷ Ea irara sesamaa ija'ina Nuni iha 'ahi ni'aja'amajaho hu Na ni'ajihe avahuna. Ea irara Na apeni'amajaho hu nimaa Godi ka'ene ranami-ume Na roaji ape'ena 'iamana.

Ea Irara Nú Pu'úmo Paninakaramujaho Hu Núna
(Ruku 9:49-50)

³⁸ Joni Jesu ijá 'wama Najuhi'ine nú ea pina kavume hu Oni ihi 'urahi'i 'avena sisea siom-ahume kavara. Hu núni pwina pa'ajihuna'e nú hu roturahara.

³⁹ 'Enakaivo Jesu ijá 'iama Ja hu parotura'avara. Ea irara Nuni ihi 'urahi'i mamaa ve'amajaho hu túna'i Nununa'i sisea pa'wara'ena.

⁴⁰ Ea irara nú pu'úmo paninakaramujaho hu núni ea.

⁴¹ Ea irara a Keriso onijihuna'e kapusi toa 'e ma'amajaho Na nimaa nimaa 'waravu hu huni ea paasinahuna.

Sisea Ve'avarono Vena Kivujina
(Matiu 18:6-9; Ruku 17:1-2)

⁴² Sesamaa pini Na nimaa ro'eje ei pini sisei veje hu nimaa ro'amaji are'amajaho maijaho ja aji apene muna ahisima'uri huni oroi vevahame soha vaji pi'onave o'ipisa ja mamaa veja'a.

⁴³ Oni iji veje a Godoni 'unama pataaro'amajaho a 'uhuna'amana. Maijaho a ija rona kwinu apene hia mamaa apehuna kaivo ija no'ohe'i re'amajaho veni renuni kwaa ka'ene vena pa'utarotisavi'ini ijino va'ena.

⁴⁴ Ara kajaho hucha pakwamasahi'ine 'ee vena pa'utarotisavi'ina.

⁴⁵ Oni mumori veje a Godoni 'unama pataaro'amajaho 'uhuna'amana. Maijaho a mumora kwinu apene hia mamaa apehuna

kaivo mumora no'ohe'i re'amajaho veni renuni kwaa ka'ene vena pa'utarotisavi'ina ijino va'ena.

⁴⁶ Ara kajaho hucha pakwamasahi'ine 'ee vena pa'utarotisavi'ina.

⁴⁷ Oni nii veje a Godoni 'unama pataaro'amajaho a oni nia 'anae supa'amana. Maijaho a nia kwinu apene hia mamaa apehuna kaivo nia no'ohe'i re'amajaho veni rehuni kwaa ka'ene vena pa'utarotisavi'ina ijino va'ena.

⁴⁸ Ara kajaho hucha pakwamasahi'ine 'ee vena pa'utarotisavi'ina.

⁴⁹ Godi ea mapoka veni vena kihuna.

⁵⁰ Misa mamaa kaivo misa kajihuni vweijara pa'are'ipisa 'ú nú ichá'ina veje kú'o vwea reja'e? Emaa misa puna'i vwea rukina re'avajaho ja joni oja hami 'ajohe 'unama maa vejajihuna'e ja ea mapoka pu'úmo hami hihuna.

10

Jesura Parua Napara Ranaravuji Najahajina (Matiu 19:1-12; Ruku 16:18)

¹ Jesu kwaa kajaho are'i kaivo 'urina Jotani 'ona kara'i Jutia va'ana. Ea mapoka kú'o nianaa Huni roume Hu najahu ja'ina'e najahana.

² 'Ejume Parasipo Jesuni roe vena ka'i 'ahiume apoma ijá 'wava Ei pini napara huna rana'ipisa areri reja'e? 'wavara.

³ Hu eha vene aporame ijá 'iama Mosisi hu ja raka vehuna 'waramane? 'iamana.

⁴ Pu ijá 'wava
Mosisira 'warumajaho ea napara ranahuna
asura ve ma'i kaivo ranave vahuna'e
'warumana 'wavara.

⁵ 'Enakaivo Jesu ijá 'iama Hu nitama heha 'ahi ija'ina 'warama jihuni maijaho joni oja kisima'uri jihuna'e hu venana.

⁶ 'Enakaivo nitama anejijaho Godira une-
unecha mapoka vene 'ee parua vene 'ee napara venana.

⁷⁻⁸ Ijihuni hahi parui napara 'wa'amajaho op-
waha irechami'i kaivo pu no'o nikwino rehuna.

⁹ Godi raka ka'ene ihenamiajaho ea pina patura'amana 'iamana.

¹⁰ Pu kú'o sei vaji va'ajimareja huni tisaiporu ijí vu'a kajaho apovara.

¹¹ 'Ejume Hu ijá 'iama Parua irara huni napara rana'i kaivo napara pini 'wa'amajaho hu huni na-
para ka'ene amuriji niho'o sise'i 'ahaa avahuna.

¹² Napara irara huni parua rana'i kaivo parua pina ve'amajaho hu niho'o sise'i 'ahaa avahuna 'iamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Matiu 19:13-15; Ruku 18:15-17)

¹³ 'Ejume ea 'aho'a sesamaa 'eka Jesuni roume Hu iji 'unirame meraji'iro venana kaivo ti-
saiporuepo ea kajija 'urarahara.

¹⁴ Jesu kimarena niho'o sevuma ijá 'iama Sesamaa paroturi'avara kaivo maki'eje Nuni ro'avara. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ea ka'ene sesamaa puna'i vejujhipuni ara.

¹⁵ Na nimaa ja 'waravo. Ea irara Godoni ariji sesamaa puna'i paape'amajaho hu ijaho pavahuna 'iamana.

¹⁶ 'Enarena Hu sesamaa kajaho mwachame Huni ija puni haha 'ahi irechavi'i merajihana.

*Ea Uneunecha Rukima'urijina
(Matiu 19:16-30; Ruku 18:18-30)*

¹⁷ Jesu va'i 'ahauma va'eme ea pina ninuma roajino Huni una'i nitupari sa'i kaivo apoma ijá 'wama Najuhi'ina Mamaa'e na ichá'ina'e vene majama hihunijaho ape'ejo? 'wamana.

¹⁸ Jesu ijá 'wama Irakijihuna'e a Na mamaa 'wimo? Eaka mapokakaho mamaa pana kaivo nikwino Godira mamaa.

¹⁹ A Godoni tamana nihenuna. A ea pa'anaa kwa'amana 'ee a napara patura'amana. A nesa paape'amana. A ea pina panama'amana. Ohuna omuna ijihipuni hura ve'amana 'wamana.

²⁰ 'Ejume hu ijá 'wama Najuhi'ine na nitama sesamu'uru rene tamana kajaho hami venapena routa 'wamana.

²¹ 'Enakaivo Jesu hu kamajaho Hu oja mahe ijá 'wama A unenu'u pina kwino mai'o areri pa'ana. A va'e oni uneunecha mapoka 'eke 'imenareja'e monia ona 'eke ea uneunecha pa'aji vajihakame oni eha maa akúpi 'ahi na'eje roe Na 'ararihi'amana 'wamana.

²² Hu ijí henajaho niho'o temume oja tura'i 'aha'eme va'ana. Ijihuni maijaho hu uneunecha mapoka rukina.

²³ 'E'eme Jesu niriapenoji'i Huni tisaiporua kima ijá 'iama Ea ka'ene uneunecha mapoka rukina re'avajihuna'e pu Godoni ari vahuna kisina rehuna 'iamana.

²⁴ Jesu 'waravume Huni tisaiporua hena oja hwa'usahana. 'Ejume Jesu kú'o eha vene pu ijá 'iama Sesahu Nune ea pu nimaa rohuna kaivo pu uneunecha mapoka rukina re'avajihuna'e pu

Godoni ari vahuna kisina rehuna.

²⁵ Maha nitirua titi aru'lipisa areri reja'a kaivo ea hu nimaa rohuna kaivo hu uneunecha mapoka rukina re'amajihuna'e hu Godoni ari vahuna kisina rehuna 'iamana.

²⁶ Pu ijí henareja oja niho'o hiana'eme ijá 'wava 'Ú Godi ea irá ni'aja'ena? 'wavara.

²⁷ Jesu pu kivi'i ijá 'iama Emapo areri vehuna pa'ana kaivo Godiho arerina. Godira areri uneunecha ve paranuna 'iamana.

²⁸ Pita Hu ijá 'wama Ike hena nú uneunecha mapoka irecha'i kaivo A 'ararihae roara 'wamana.

²⁹ Jesu ijá 'iama Na nimaa ja 'waravo. Nuna 'ee Godoni vu'ijihuna'e ei pini huni mwe'a ara omaha oaha pokaha 'u'uaha ma'inaha sesahwaha irechami'amajaho

³⁰ hu túna'i areri mwe'a mapoka mapoka ara mapoka mapoka oma mapoka mapoka oha mapoka mapoka poka mapoka mapoka 'u'ua mapoka mapoka ma'ina mapoka mapoka sesamaa mapoka mapoka rehuna. Ea hu sise'i 'aha'eja kaivo hu Godoni ari va'e majama hihuna.

³¹ 'Enakaivo ea irahipo urasa'avajaho pu túchamai rehuna kaivo ea irahipo túchamai re'avajaho pu urasahuna 'wamana.

*Jesura Kwahuni Vu'a No'opisuji Rona
'Waramajina*

(Matiu 20:17-19; Ruku 18:31-34)

³² Pu Jerusaremi va'iro va'eme Jesu urana va'eme Huni tisaiporu túna'i va'ajimareja oja hianamana. 'Ee ea ka'ene pu 'ararihia va'ajaho

tea junamana. 'Ene Hu kú'o ea iropu ropu no'o aherame ani ro va'e iraka ka'ene Hua rehunjaho 'waramana.

³³ Hu ijá 'iama Ja heha! Nú Jerusaremi va'ajive ea 'ahopo Ema Puni Harihijaho apene pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipi ijihi mihe pu apena 'anae kwahuna 'wa'ika'i pu Jenitaru mihuna.

³⁴ Pu Hu matahe chera pisotie hisi hijahe 'anae kwahuna kaivo vea no'opisu mwe'i vaji namareje iji'a kú'o 'urihuna 'iamana.

*Jemisi'o Joni'o Jarima 'Waravajina
(Matiu 20:20-28)*

³⁵ 'Ejume Jemisi'o Joni'o Sepati oni harihija'omo ijí pu roajime Jesu ijá 'wava Najuhi'ina nú unenu'u pina raka'e A 'wara'avajaho A ve'amana 'wavara.

³⁶ 'Ejume Hu ijá 'iama Ja ura iraka Na jona vena'ejo? 'iamana.

³⁷ Pu ijá 'wava Na'ia pini a ea mapoka 'ajoha'amajino nú ea pina Oni ija mana'inija'i hije 'ee ei pini ana'inija'i hi'ejakúne 'wavara.

³⁸ 'Enakaivo Jesu pu ijá 'iama Oneka ka'ene ja Na 'warivu kajihuni maijaho ja paheju. 'Ú ja areri Na kapusi toa ka'ene ihunjaho i'eja? 'Ene Na toa apúsamie 'uriuja'ina'e ja 'u'o toi samae 'uri'eja? 'iamana.

³⁹ Pu ijá 'wava Nú arerina 'wavara. Jesu ijá 'iama Nara kapusi toa ka'ene ihunjaho ja nimaa ihuna. 'Ene 'u'o Na toi apúsamie 'urihuni ja'ina'e ja nimaa toi samae 'urihuna.

⁴⁰ 'Enakaivo ea pina Nuni mana'ini hije 'ee ea pina Nuni ana'ini hihunaka 'warivujaho Nara va-

jihuna pana kaivo emaa puna'e iji pijiha amairie irechavu navu 'iamana.

⁴¹ 'Ejume ea iropu ropu ijí henareja pu Jemisi Joni puna'i sena vena 'urarahara.

⁴² 'Ejume Jesu 'umenaume pu rouma ijá 'iama Ja niheju. Jenitaru ea mama'ina rejajaho pu majikari 'ajoahura. Puni ea mama'ina 'waravu'e ea mapoka puni ira hena vejura.

⁴³ 'Enakaivo ja ija'ina pana kaivo ea irara ura joni natohwa re'i ve'amajaho hu joni pwea re'amana.

⁴⁴ Ea irara ura'i ve'amajaho hu ea mapoka puni pwea re'amana.

⁴⁵ Ema Puni Harihijara roajaho ea mapoka Huni pwea pare'avarono roana kaivo Hu puni pwea re'i 'ahauma roana. Hu Huni hia ea mapoka'e mihana. Areri emaa 'imenaana 'iamana.

Jesura Patimeasi Ka'ene Nia Supavi'iniji Vejume Maranajina

(Matiu 20:29-34; Ruku 18:35-43)

⁴⁶ 'Ejume pu Jeriko ro 'e'une usema va'iro vai'i Jesuho Huni tisaiporu 'ee ea mapoka 'ee Patimeasi nia supavi'ina ka'ene Timiasi oni hariha'omo vwama rori jariravi'i hinana.

⁴⁷ Hu hejume Jesu Nasareti ora'omo roume hu ijí he'ika'i ijá 'umena A Teviti Oni Hariha A na temuka'amana 'umenana.

⁴⁸ Pu hu ijá 'umeja Iruno'a 'arema 'umejara kaivo hu niho'o pasonananavi'i ijá 'umena Teviti Oni Hariha'omo A na numiri'amana 'umenana.

⁴⁹ Jesu henarena masuani namiji'i ijá 'iama 'Umeje ro'ama 'iamana. 'Ejume pu ea nia supavi'ina kajaho ijá 'umeja Teamana'eje 'urina Hu a 'umenaúkúne 'umejara.

⁵⁰ 'Ejume hu marako huni ateha irecha 'o'i kaivo 'urina Jesuni roana.

⁵¹ Jesu hu apoma ijá 'wama A ura raka'e Na veta'ejo? 'wamana. 'Ejume ea nia supavi'inijara ijá 'wama Najuhi'ina A veje na kú'o nia niriuma 'wamana.

⁵² Jesu hu ijá 'wama A nimaa ronajara veju'e maranaukúna va'a 'wamana. 'E'eme ni'aha kwino huni nia marajume hu Jesu'i va'ana.

11

Niho'o Temaraji'i Jerusaremi Vaji Roe Arumajina

(Matiu 21:1-11; Ruku 19:28-40; Joni 12:12-19)

¹ Pu Jerusaremi rori roe Petapeje'o Petani'o puni rori huri'a Arivi useme Jesu Huni tisaiporu no'ohe'i irechamiuma va'umakivi'i Hu ijá 'iama

² Ja va'e ara pina kama'aji usevi'i kave tonikia 'u'ua ea ijihuni toi pahiji'ina ka'eje aji i'ivananave namija ka'avajinakúne rasamapene ro'avara.

³ 'E'eje ea pina ja aporamareje ijá 'iava Ja rakijihuna'e tonikia 'u'ua apejo? 'i'amajaho ja ijá 'wa'avara Nú apena va'e núni Natohwijara unenu'u pina venareja'e iji'a kú'o marako ranave ro'ena 'wa'avara 'iamana.

⁴ 'Ejume pu no'o vai'i kavume tonikia 'u'ua vwicha rori i'ivananava jaho kamareja rasavara.

⁵ 'E'eme ea 'aho'a ka'ene namija kajipo ijá 'iava Ja no'o raka vene tonikia 'u'ua kajaho rasavo? 'iavara.

⁶ 'Ejume Jesura raka ka'ene 'waramajaho pu ijá 'waravume pu maki'eme pu no'o apena va'ara.

⁷ 'Ejume pu tonikia 'u'ua apene Jesuni roume pu puni atehiji tonikia 'ahi irechame Jesu ijihuni 'ahi hinana.

⁸ 'E'eme ea mapoka kajipuhipo puni ateha 'ee icha tuame 'unama kajino tahitavara.

⁹ Ea mapoka urasaha va'ume ea 'aho'a túna'i va'a kajipuhipo mwasirivi'i ijá 'umeja Hosana A Godoni iha 'ahi roajihuna'e Hu A mer-ajahu.

¹⁰ Nuni oma Tevitira kwaa ara 'ajohuna ka'ene rohunjaho Godi merajaho Hosana niho'o ichutoa mai hinu 'umejara.

¹¹ Jesu roe Jerusaremi Temiporu ajimarena vea nipa'arena jihuna'e maniriapenonu va'ume 'urine Huni tisaiporua iropu ropu no'o aherama Petani va'ara.

Jesura Mataka'e Sirimajina
(Matiu 21:18-19)

¹²⁻¹³ 'Ena'omo sú'o Petani rena 'unama roaji'eme 'unama toi Hu matumana. Hu niri'i kamajaho mataka kamarena Hu vwihanajaho 'ina ijí navu ro'i kaivo vai'i kamajaho 'ina paki'eme a'aru rena namana. Ijihuni maijaho mataka kajara 'ina rehuni vea pana.

¹⁴ 'Ejume Hu icha kajaho ijá 'wama Ea kú'o oni 'ina paihuna 'wamana. Hu ijá 'waravume Huni tisaiporu hejara.

Jesura Temiporu Vaji Va'e Amairiajina
(Matiu 21:12-17; Ruku 19:45-48; Joni 2:13-22)

¹⁵ Pu Jerusaremi va'ajimareja Jesu Temiporu aruma vai'i kivume ea mapoka hina 'iruma 'imeji'i hijumakivi'i Hu va'aji ea monia senisu veji'ini jhipuni 'aiju 'unama pita'arohe ea uka 'imeji'inijijahija 'ee ea mapoka arukunie 'ararihiume pitapa juhahara.

¹⁶ Hu ea 'aho'a Temiporu vaja uneunecha 'aho'a pa'eke roe aruma vahuna'e Hu tanumana.

¹⁷ Hu ea mapoka najahi'i ija 'iama Godira heha vaji ija 'uma Nuni seijaho eaka mapokijhipo Nuni siporua 'ohuni sea kaivo ja vejume seakaho nesapejuri sea renana 'umana 'iamana.

¹⁸ 'Ejume Sikuraipia 'ee pirisitia mama'inapo Jesu 'anaa kwahuni 'unamiji savara. Pu Jesu 'anaa kwahuna kaivo ea mapoka Hu najahu'e Huni tuna'i va'ujihuna'e pu Hu juhavara.

¹⁹ Vea nusire'eme pu Jerusaremi arema va'ara.

Matakijara Najuhajina
(Matiu 21:20-22)

²⁰ Su'u 'urine vai'i kavume mataka sarana paranana.

²¹ 'Ejume Pita kama vwihana ija 'wama Najuhi'ine kare kama. Mataka ka'ene Ara sirimajaho niho'o saranana 'wamana.

²² Jesu ija 'iama Ja Godi nimaa ro'avara.

²³ Nimaa Na ja 'waravu Ea irara huri'a kare ija 'wa'amajaho 'auma va'e sohi 'ona 'wa'i kaivo huni oja vaja papuruva reti'i kaivo nimaa ro'amajaho iraka ka'ene hura 'waramujaho rehuna.

²⁴ Ijihuni hahi Na ja 'waravu Iraka ja siporua 'ona 'waravajaho nimaa roji'i nú ni'eku rojakamareje ja 'eka'avara.

²⁵ Vea ka'ene a 'urina siporua 'o'amajaho ara ea 'ahoa sise'i 'ahiajaho vwihania arevakame oni Oma ka'ene akúpi 'ahi hinujaho oni sisea vwihana are'amana.

²⁶ 'Enakaivo erapo ja sise'i 'ahie ja puni sisea pavwihana are'avajaho joni Oma ka'ene akúpi 'ahi hinuji 'u'o joni sisea pavwihania arehuna 'iamana.

*Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Matiu 21:23-27; Ruku 20:1-8)*

²⁷ 'Ejume pu kú'o 'uname Jerusaremi roajime Jesu Temiporu vaji 'uraho'eme pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipi 'ee emaipo ni'aha kwino Huni roajivara.

²⁸ Pu Hu apoma ijá 'wava Irara 'waravume ija'ina venane 'ee Irara harura mahume A ija'ina venane? 'waravara.

²⁹ Jesu pu eha ijá 'iama Na ja apora'ejukúna ja eha 'warivakame iji'a Na harura irakijino vejujaho Na ja 'warahuna.

³⁰ Irara 'waravume Joniho ea toi samauma 'urijare? Godira 'waramana 'aho ei pini 'waramane? Ja eha 'wariha 'iamana.

³¹ Pu hina ira kukari ijá 'wava Nú akúpi 'ahi rena roana 'wa'avajaho Hu ijá 'úhune Irakijihuna'e ja hu panimaa vetiare? 'ú'ena.

³² 'Enakaivo nú ema puni rena roana 'wa'eja vo pu ea mapoka'e juhavara. Ijihuni maijaho ea mapoka'e vwihajujaho Joniho nimaa'e poropetia.

³³ 'Ene pu eha vene Jesuho ijá 'wava Nú puruva retúu 'wavara. 'Ejume Jesura pu ijá 'iama Ijina'omo Na 'u'o harura iraki apene une-
unechake vejujaho pa'wara'eju 'iamana.

12

*Aja Juara 'Ajohi'inijih Puni Haa
(Matiu 21:33-46; Ruku 20:9-19)*

¹ Hu aneja vene pu haa 'warama ijá 'iama Ei pini juara menarena ajina 'one vera irame nú'úha vene hu ea 'aho'a irechamiume juara kajaho 'ajoha hi'eme hu kwaa pini va'ana.

² 'Iruma kajara maranani vejijino huni pwea ranavume va'e ajina 'eka'i va'ana.

³ 'Ejume ea ka'ene juara kaji 'ajohujipo 'urina 'anau va'o piranavume maisu va'ana.

⁴ Vu kú'o huni pwea pina ranavume va'ume ea ka'ene juara kaji 'ajoha kajipo muni 'eka huni húmati 'ahi 'anaume hija'aravumakavi'i pu apena sise'i 'ahau va'ume piranavume va'ana.

⁵ Hu pina ranavume pu 'anauma kwamana. 'Ejume hu vu kú'o pwehwaha 'aho'a irechamiume va'ume pu 'aho'a hijiha'e 'ee 'aho'a 'anuma kwamasahara.

⁶ 'E'eme hu ea kwino ranave vahuna hinana. Huni hariha ka'ene niho'o oja mahi'inijina. Hu túchamaijaho raname ijá 'iama Pu nuni hariha kehuni hura ve'eja 'iamana.

⁷ 'Enakaivo ea ka'ene juara kaji 'ajohujipo 'wamapenoji'i ijá 'wava Ea ka'ene kahe rou kahe-hunakúne roe 'anae kwa'eje núni aachia'e re'ena 'wavara.

⁸ 'Ejume pu hu 'anauma kwavume pi'onavume vera hana'i va'ana.

⁹ 'Ejumakame juara anesura kajaho ichá'ina ve'ena? Hu roe ea ka'ene huni juara 'ajohi'ina kajija 'anie kwamasa'eje hu ea 'aho'a juara kajaho mihuna.

¹⁰ Ja nihejara Godoni heha vaji ijá 'iama Ea ka'ene ara veji'inijipo kuteja ka'ene pi'onavajara ara kajihuni kúrúti kuteja kaji rena naminana.

¹¹ Ikaho Natohwi jihuni rena roajihuna'e nú kivujaho mavarasa'ina rejura 'iamana.

¹² Hura haa ka'ene pua'e ronarena 'waramaji 'waramana. Pu ura henareja Hua ape'irono savara kaivo pu emaa'e juhamareja arema va'ara.

*Takisia Vejuji Rone Apovajina
(Matiu 22:15-22; Ruku 20:20-26)*

¹³ Pu Parasi 'ee Heroti oni pwehijijihi pu'úmo irechamiume va'e Jesu 'waravi'i pisivi'i 'ahiuma va'ara.

¹⁴ Pu va'ajimareja ijá 'wava Najuhi'ine nú niheju A nimaa nimaa. A eakaho natohwa 'ee eakaho ma'u'ua ija'ina paronu jihuna'e A ea mapoka areri kwinu'wi kaivo A Godoni 'unamaru arira najuhuna. Nú unenu'u pina aporavu. 'Ú nú Sisa takisi vaja'avajaho areri re'ena 'aho pane?

¹⁵ 'Ú nú ve'eja 'aho nú pave'eja? 'wavara. 'Enakaivo Hu henajaho pu ira'ata vejuma henarena ijá 'iama Ja rakijihuna'e Na vena kivo? Monia oma kwino miha Na kavuma 'iamana.

16 'Ejume pu mahume Hu moni kama ijá 'iama Ikaho irahuni pikisa'e 'ee asuri namo? 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá 'wava Sisa ona 'wavara.

17 'Ejume Jesu ijá 'iama Sisa oni uneunechijaho Sisa vajaha 'ee Godoni uneunechijaho Godi vajaha 'iavume pu ijí hene oja hwa'usunahana.

*Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina
(Matiu 22:23-33; Ruku 20:27-40)*

18 'Ene Sajusi 'ahopo ea ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o 'urijujaho panimaa rojura. Jesu apoma ijá 'wava

19 Najuhi'ine Mosisira vu'a pina heha 'ahi vena ijá 'úma Ei pini napara 'wahe naparahijaho amuja pave'eje hu kwa'amajaho 'u'uahi aheva kamareje ijara pokahoni hariha nahehuna 'úmana.

20 Nitama ea pipuni hariha iropune no'ona'omo pokijara napara 'wahana kaivo huni napara amuja pave'eme hu kwamana.

21 'Ejume huni nijahijara ahevume amuja pave'eme hu 'u'o kwamana.

22 'Ejume ijihuni nijahijara ahevume amuja pave'eme hu 'u'o kwamana. Ija'ina vena apena va'o va'ume túchamai jara ahevume amuja pave'eme parua kajaho kwavume napari ijí 'u'o kwamana.

23 Ve'a ka'ene ea mapoka kwamasahajipo kú'o 'uri'avajaho hu irahuni napara re'ena? Ijihuni maijaho ea iropune no'o hu 'wahara 'wavara.

24 Jesura eha vena ijá 'iama Ja pahejuihuna'e Godoni ira pahene 'ee Godoni harura 'u'o paheju.

²⁵ Vea ka'ene kwamasahi'ina kajipo kú'o 'uri'avajaho napara pasahuna kaivo areri Godoni 'ona oji'inapo akúpa 'ahi hijuja'ina'e hihuna.

²⁶ Ea ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o 'urihuni jihuni vu'a ka'ene Mosisi oni heha vaji vejajaho patahara raka? Vu'a ka'ene icha renani vaji Godira Mosisi ijá 'wama Na Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godi 'wamana.

²⁷ Hu Godi ka'ene kwavi'inijaho pana kaivo Hu Godi ka'ene mai'o hiji'ini jhipuna. Ja vu'a ira'ata 'wavura 'iamana.

Varapa Natohwijina

(Matiu 22:34-40; Ruku 10:25-28)

²⁸ Sikuraipi kwino ro hi'eme ea mapoka kajipo vu'a ka'ene Jesu 'waravajaho hu henana. 'E'eme Jesu pu eha hami 'waravume hu Jesu aporama ijá 'wama Godoni tamana mapokijaho ichara natohwe? 'wamana.

²⁹ Jesu eha vene ijá 'wama Godoni tamana natohwijaho ikena. Isureri ora ja hami heha. Núni Godijaho Natohwe 'ee nikwinu'wina.

³⁰ Joni Natohwa Godiho 'aveniji'i maho'o oja mahe 'ee vwihaji'i maho'o oja mahe 'ee haruriji'i maho'o oja mahe 'ee ojiji'i maho'o oja ma'avara.

³¹ Ikaho ijihuni nijahijina. Ja ojono oja ma'aravu ja'ina'e joni rori ea ka'ene hijujija 'u'o oja mi'avara. Tamana 'aho'a ike no'oheli ikija paasitahara 'wamana

³² 'Ejume Sikuraipijara Jesu ijá 'wama Na-juhi'ine ijaho nimaa nimaa 'warimu. Oni vu'a ariramaa. Godi kwinuna kaivo pina pana Hu Huhusuna.

³³ 'Ejume ja Hu ojiji'i maho'o oja mahe 'ee joni vwi'haji'i maho'o oja mahe 'ee haruriji'i maho'o oja mahe 'ee ea ka'ene oni rori hijujija oja mihe areri ja ojono oja ma'aravu ja'ina. Ijipo swasa ka'ene 'eka roe swasa vejujaho maho'o asitahana 'wamana.

³⁴ Jesu kamajaho hu eha arira vene Huni vu'a arira hejuma kamarena Hu ijá 'wama A kwaa jora pahinu kaivo a Godoni ara rori hinu 'wamana. 'Ejume ijá rene ea 'aho'a kú'o paapo-
vara.

Keriso Rone Apovajina

(Matiu 22:41-46; Ruku 20:41-44)

³⁵ 'Enakaivo Jesu Temiporu vaji hina najaha ijá 'iama Rakijihuna'e Sikuraipi Kerisoho Teviti oni Hariha 'wavure? 'wavara.

³⁶ Teviti ori'ini Godoni 'Avena vaji ika 'waramana
Natohwijara nuni Natohwiji ijá 'wama A Nuni
ija mana'inika'i asuma hi'eje Na Oni
nana'eji'ina Oni mumora hari irechavuma
'wamana.

³⁷ Tevitira huhusu Hu Natohwa 'iamana.
'Ena'omo 'unama ichá'inijino Hu Teviti oni
Harihe? 'iamana. Hu 'waravume ea mapoka
hena teamanavara.

*Jesura Varapa Tamana Najahi'iniji Jujuvua
'Waramajina*

(Matiu 23:1-36; Ruku 20:45-47)

³⁸ Jesu najahi'i ijá 'iama Ja Sikuraipi hami
ki'avara. Pu ura emaapo kime puni hura vene
'ajora'avarono ateha jojora same maketi va'e
'urahojura.

³⁹ 'Ene pu ura Sinakoku vaji una'i asuma hi'i 'ahie 'ee erapo ahaja ijuri veijino tinia mama'inijino hihuna ura renaura.

⁴⁰ Pu amuna pisimisame puni ara 'eke 'ee emaapo ki'avarono siporua jojora 'ojura'omo ea ijá kajija túna'i niho'o eha sisemaa 'ekahuna 'iamana.

Amunijihuni Swarijina

(Ruku 21:1-4)

⁴¹ Jesu va'e katua savuri tevua rori ijí hina ea mapokapo monia ka'ene savaji kivi'i hi'eme ea ka'ene monia puna ani reji'ina kajipo puni monia mapoka 'eka roe savara.

⁴² 'E'eme amuna ka'ene uneunecha pa'amaa kaivo monia sahura oma no'o ma'u'umai areri monia toia oma no'o erusamana.

⁴³ 'Ejume Jesu Huni tisaiporu 'umenaume pu Huni roume Hu ijá 'iama Nima Na ja 'waravu amuna kajarahara uneunecha pa'amai monia eaka mapoka kajipo roe katua ka'ene savajaho asita ranamana.

⁴⁴ Ea pu monia mapoka vajahajihuni maijaho pu monia rukini jihuni hahi avajara kaivo amuna kajaho uneunecha pa'ajihuna'e huna ka'ene areri navuji samana 'iamana.

13

Jesura Temiporui Tira'usahuna 'Waramajina

(Matiu 24:1-2; Ruku 21:5-6)

¹ Jesu Temiporu rena va 'e'u'eme Huni tisaiporu kwinu ijá 'wama Najuhi'ine ike kiam! Muna ikijahija 'ee sea ikijahija niho'o mavarasa'ina 'wamana.

² 'Ejume Jesu ijá 'wama Sea ka'ene kimukaho túna'i tira'usaha para'eje kutejaru nami'eja 'wamana.

Ahia 'Ee Sisei Hihunijina

(Matiu 24:3-14; Ruku 21:7-19)

³ Jesu va'e huri'a Arivi Temiporu ropuna'ija'i Pitaho Jemisiho Joniho Enituruho ijá pu pu'úmo hiji'i hemi apoma ijá 'wava

⁴ Vea raki uneunechakija ija'ina re'eja? A aacha pina naju'irakúne nú ijí ka'avajaho sisea ka'ene rehunaka 'warumajaho nitu'u renu 'wa'ejakúnina 'wavara.

⁵⁻⁶ 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja hami ki'avara. Ea 'ahopo pisimia ve'ejakúne 'ee ea 'ahopo Nuni ihiji 'urahi'i Na Jesuna i'i kaivo ea mapoka pisimi-huna.

⁷ Vea ka'ene ja ajira vehuna hene 'ee erapo ajira vehuni pinana 'warava he'avajaho oja pahiana'avara. Ajira rena vu'a ani ani re'ena kaivo mai'o 'urijaho paroa tu'u rehuna.

⁸ Kwakwa mapokakija mai'o ara'eja 'ee ararak-ija mai'o ara'eja. Ara kwaa 'aho'a mwevarivura roe 'ee ora vea re'ena. Ike uneunechakija ea hianahuni jihuni aneja.

⁹ 'Enakaivo ja ojono hami 'ajo'avara. Ijihuni majaho pu 'eka va'e hirisima puni nini va'e 'ee Sinakoku majikari hijihahuna. Ja Nuni eijihuna'e pu ja kamatia ka'ene 'ajohi'ini jhipuni nini 'eka va'akivi'i raka ka'ene ja kima hejajaho pu najahuna.

¹⁰ 'Enakúne Godoni vu'a maiu'ina kwaa ara mapokakino naja'avara.

¹¹ Pu ja 'eke 'otua ve'iro va'avajaho ja va'e uné raka ka'ene 'warahuniji pavwiha'avara. 'Enakaivo ja 'otua ve'iro ve'eje vu'a pina vwiha'avajaho ja pavwihahuna kaivo Godoni 'Aveni vaji'enakúne 'wara'avara.

¹² Popwapo 'warave erapo 'u'uhwaha 'anie kwamasahe omahwapo 'warave erapo sesah-waha 'anie kwamasahe sesahwapo 'warave erapo opwaha 'anie kwamasahuna.

¹³ Ja Nuni eijihuna'e ea mapoka ja niho'o ki'avajaho senahuna. 'Enakaivo ea irara ija kisi 'unama va'e uri 'e'u'amajaho hu marahuna.

*Sisei Ni'ima'uri Rehuni Veji'ina
(Matiu 24:15-28; Ruku 21:20-24)*

¹⁴ Vei pini Sinakoku niho'o sisemaa pakavi'inijara tinia ka'ene panamihunijine namija ka'avajaho ea ka'ene Jutia hi'avajaho vekaji ni'aha kwino juhaha huri'i 'ahi va'avara. Ijihuni hahi ea irara ike ta'amajaho hami vwiha'avara.

¹⁵ Ei pini atahuri hi'amajaho hu paariha va'e sei vaji uneunecha pa'eka'amana kaivo aseha va'amana.

¹⁶ Ei pini juasi'i hi'amaji 'u'o pa'unama va'e ari huni ateha 'eka'amana kaivo ase'amana.

¹⁷ 'Enakaivo vea kaji ea ka'ene hari'ina 'ee hariha musa iji'inijija niho'o pivusahuna.

¹⁸ 'Enakaivo siporua 'o'irakúne siseakaho atu-ata vejiaho pare'amana.

¹⁹ Vea kajino sisemaa ka'ene rehunjahohi ni-tama Godira mwe'a 'ee akúpa vejume hinapena roajino sisea ija'ina parenajara rehuna. 'Enareje iji'a túna'a kú'o ija'ina parehuna.

²⁰ Natohwijara vea kaji patu'ua ve'amajaho ei pina mai'o pahihuna. Ea ka'ene Hura iji pijihajihi puni hahi Hu veje vea kajaho tu'u rehuna.

²¹ Ei pini ja ijá 'i'amajaho Keka! Keriso ikena karena 'i'amajaho ja niho'o panimaa ro'avara.

²² Túna'i ea 'ahopo ira'atijino na Kerisona 'iave vu ea 'ahopo ira'atijino na poropeti 'iahuna. Pu ija'ina venareje aacha mapoka veje ea mapoka oja hianava kivi'i pisivie ea mapoka nimaa rohuna. Pu ea ka'ene Hura iji pijihajihija pisivihuna vo areri parehuna.

²³ Hami heha! Mai'o raka ka'ene rehunjaho Na ni'waravuta.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina

(Matiu 24:29-31; Ruku 21:25-28)

²⁴ Sisemaa kajaho pa'are'eje vea na'ive 'ee masapa pahanahuna.

²⁵ China jaheusunahe arihe akúpa puni harurijihija 'unirama usihuna.

²⁶ 'E'eje pu Emaa Puni Hariha ka'eje Hu 'imitia vaji harura ni'ima'ura niho'o hanana para'eje rohuna.

²⁷ Ija'ina ve'eje Hu Huni 'ona oji'inijihija irechamia kamareje pu roe ea ka'ene Hura iji pijihajihija arara mapokijaho akúpa 'aha mwe'a vaja ichihichihi hijujija eparahuna.

Matakijara Najahajina

(Matiu 24:32-35; Maka 11:20-26; Ruku 21:29-33)

²⁸ Na ja haa 'waravu. Ja tavo'a naheju'e kivujaho vea mara'i venu 'wavura.

²⁹ Ijihuna'e vea ka'ene ike uneunechakipo reja ki'avajaho Hu niroe vwicha jiami rou roha.

³⁰ Na nimaa ja 'waravu. Eaka kijahija maho'o pakwamasa'eje uneunecha ikijahija rehuna.

³¹ Akúpa mwe'ijaho pa'arehuna kaivo Nuni Irijaho papa'are'ena.

*Ei Pini Veaho Vea Mukiji Hena Kahuna Pana
(Matiu 24:36-44)*

³² Vea vecha rehunijaho ea pahena pakavu'e Godoni 'ona oji'inijija pahena pakavu'e Godoni Harihiji 'u'o pahena pakamu kaivo Amora vea kajaho Huhusuma hena kamuna.

³³ Heha! Vea kajaho ja pahena pakavi'ini jihuna'e hina 'ajih'i ka'avara.

³⁴ Vea kajaho areri ei pini epuni ari va'i kaivo huni ara raname huni pwehija irechamiu'e kaukara raka raka ka'ene vehunijaho najahe 'ee vwicha 'ajohi'ina hami nia niri'i 'ajohuna'e 'waramana.

³⁵ Nia hami niri'i hi'avara. Ijihuni maijaho sea anesurijara 'unama rohunijaho nusireina ho na'ia ririna ho 'u'ora 'umenujina ho vea nitu'eje rohuna.

³⁶ Vejuro'i ja ne'eje hu roe tatatia ve'ena.

³⁷ Na ja 'waravu ja'ina'e ea mapoka 'u'o 'waravo. Hami nia niri'i hi'avara.

14

*Jesu 'Anai Hemi Kosarama Ojajina
(Matiu 26:1-5; Ruku 22:1-2; Joni 11:45-53)*

¹ Vea no'o pa'are'eje Pasova 'ee puretia isitia pa'aji ijhipuni vea re'amarono pirisiti mama'ina

'ee Sikuraipi jhipo 'unama ichá'ina Jesu pisimie 'anaa kwahuniji savara.

² Pu ijá 'wava Nú iviamaa vea nato hwa ikaho pave'eja. Vejuro'i ea mapokapo sena vene 'araha ve'avarono pave'eja 'wavara.

Jesu Peteni Senisi 'Onahajina
(Matiu 26:6-13; Joni 12:1-8)

³ Vea ka'ene Jesu Petani Saimani ka'ene re-porosa rukini jihuni sei ojuta hwene hijara. 'E'eme napara pini kavapwa senisia rukina monia ni'ina 'imenana'omo apena roe jarae Jesuni húmata 'ahi usetiana.

⁴ Ea 'aho'a ka'ene ijí hijajipo ijí kamareja niho'o ajinavume ijá 'wava Irakijihuna'e senisiakaho nisamo?

⁵ Nú monia maha húmata no'opisu 'imene ea ka'ene 'iruma pa'ajihini ni'ajihuna sa'ina'e avanu 'wame 'urarahara.

⁶ 'Enakaivo Jesu ijá 'iama Makaha! Ja ichá vena hu 'urarahi? Hu Nununa'i mamaa venana.

⁷ Ea uneunecha pa'ajijahija ja pu'úmo majama iki hihuna'omo ja ura pununa'i mamaa ve'i ve'avajaho ve'avara. 'Enakaivo Na ja pu'úmo majama pahieju.

⁸ Naparakaho unenu'u pina hu areri renajaho hu nivenana. Nara kwahuniji hu Nuni haha amairihana.

⁹ Na niho'o nimaa nimaa ja 'waravu. Kwaaka mapokakino Godoni vu'a maa maiu'ina ichi-hichihi 'wa'avajaho ijí napara kajara venaji 'u'o pu 'wame vwihahuna 'iamana.

Jutasira Jesu Nahamahuna'e Nimaa Venajina
(Matiu 26:14-16; Ruku 22:3-6)

¹⁰ Iji'a Jutasi Isikariati ka'ene ea iropu ropu no'o ijhipuni ea pina'omo va'e pirisiti mama'ina kajihi pu'úmo 'wame nimaa vene Jesuho nahame mihunijaho 'waramana.

¹¹ 'Ejume pirisiti mama'ina kajija ijí hejajaho niho'o teamanama parajumakame monia hu vaja'iro nahama 'waravume hu aneja vene Jesu pu mihuni 'unama samana.

Jesura Pwehwa Pu'úmo Pasova 'Iruma Ijajina
(*Matiu 26:17-25; Ruku 22:7-14, 23-24; Joni 13:21-30*)

¹² Puretia isitia pa'ajihuni vea rejumakavi'i pu Pasova sipi 'u'ua 'anae Godoni swasa ve'eme Huni tisaiporu Jesu ijá 'wava Nú ichihi va'e Pasova 'iruma amairiakame A i'ena 'wavara.

¹³ Hu tisaiporu no'oheli irechamie ijá 'iama Va ari natohwi use'eje ei pini toata apena ro piuniva ka'avajaho pu pu'úmo sea ka'ene hu va'amajino 'arariha va'avara.

¹⁴ 'Enareje sea ka'ene hura aji'amajihuni sea anesurijaho apome ijá 'waha Najuhi'ini apo-rame 'waravarono 'warumana'omo 'waravu. Ea suja puni ruha ka'ene Nara Nuni tisaiporu pu'úmo Pasova 'iruma ihunijaho ichine? 'wame apo'avara.

¹⁵ 'Eje sea anesuri ruha natohwa ka'ene ichuto uneunecha areri rene navi'iniji najahakame ja ijí 'iruma amairiara'avara 'iamana.

¹⁶ 'Ejume Huni tisaiporu ara natohwi va'e Jesura 'wama kaja'ina rejume kamarena 'iruma kajaho amairiaravara.

¹⁷ Nusiremai Jesuho Huni tisaiporu iropu ropu no'o pu'úmo sea kají va'ara.

¹⁸ Pu ahuma ojuta hwene 'iruma iji'i Jesu ijá 'iama Na ja nimaa nimaa 'waravu ja ei pini Na nahamihuna Na hu'úmo 'iruma inu 'iamana.

¹⁹ 'Ejume pu temuka'eme aposarame ijá 'wava Ei pini narane 'iavume ei pini narane 'iavume 'wamapene ojara.

²⁰ Hu ijá 'iama Ja ea iropu ropu no'okipo ea kwino Na nahamihuna. Ea ka'ene puretia apene Na hu'úmo tevua vaji apúsama inu karahara Na nahami'ena.

²¹ Emaa Puni Harihijaho kwahuna. Areri Godoni ira vaji 'warama ja'ina'e kaivo ea ka'ene Na nahamihunijaho eha sisea akehuna. Maijaho oaha hu panaheja'a 'iamana.

Natohwijara Kwamaji Vwihaji'i 'Iruma Ihuni-jina

(Matiu 26:26-30; Ruku 22:14-20; 1 Koritia 11:23-25)

²² Pu 'iruma iji'i hi'eme Jesu puretia apene Godoni siporua 'ona teamani 'wa'i kaivo tuama Huni tisaiporu vajihi'i ijá 'iama Ikaho areri Nuni hahakúne 'eka iha 'iamana.

²³ 'Ene Hu kapusi apene kú'o Godoni siporua 'one teamani 'wa'i kaivo vajihume pu ijumakivi'i ijá 'iama

²⁴ Ikaho areri Godira nitama nahama 'waramana'omo Nuni 'aa ka'ene ea mapokijihi puna'e arihunijina.

²⁵ Na niho'o nimaa nimaa 'waravu. Na ajina riha kú'o paihuna kaivo Na Godoni ara va'areja'e kú'o maiu'ina ihuna 'iamana.

²⁶ Pu javaa vejuma parajume pu Arivi huri'i va'ara.

*Jesu Pitara Hemahuniji Rona 'Waramajina
(Matiu 26:31-35; Ruku 22:31-34; Joni 13:36-38)*

²⁷ 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja Nunijihuna'e oja hene ranamie vahuna areri Godoni iri vaji 'warama ja'ina'e

Nara sipia 'ajohi'ina 'anae 'ee sipia juhaha ani ani va'eja 'iamana.

²⁸ 'Enakaivo Na kwama vea no'opisu namareja'e iji'a Na kú'o 'urina Karari marako va'eje ja iji'a vuhuna 'iamana.

²⁹ 'Ejume Pita 'urina Jesu ijá 'wama Ea mapoka ranamaa va'avajaho na mai'o A paranamaa vahuna 'wamana.

³⁰ 'Ejume Jesu Pita ijá 'wama Na a nimaa nimaa 'waravu. Iviasi na'ii a 'aha no'opisu hemareje Na pakimuna i'eje 'u'ora 'aha no'ohe'i 'umehuna 'wamana.

³¹ 'Ejume Pita oja 'urina para'ejume ira ajira ijá 'wama Na A hu'úmo kwahuna re'ujaho na A pahemahuna 'wamana. Pitara 'warama ja'ina'e tisaiporu 'u'o maho'o ija'ina 'waravara.

*Jesura Ketasimani Siporua 'Onajina
(Matiu 26:36-46; Ruku 22:39-46)*

³² Pu Ketasimani va'ajimareja Jesu Huni tisaiporu ijá 'iama Ja iki hi'eje Na siporua 'ojuma 'iamana.

³³ 'E'ikaivo Jesu Pita ho Jemisi ho 'ee Joni ijá aherama va'eme Jesu oja pa'are'eme niho'o temuma paranana.

³⁴ 'Ejume Hu pu ijá 'iama Na temukimu. Nuni oja turame kwa'i 'ahiu. 'Enakúne iki Na 'ajiha niri'i hi'avara 'iamana.

³⁵ Hu kahá irechami'i kaivo mwe'i one siporua 'ona ijá 'wama Oni ura re'amajaho veje Na vea mukakaho asinavuma 'wamana.

³⁶ Hu ijí siporua 'one ijá 'wama Amo Amo A uneunecha mapoka areri veji'ina. 'Enakúne veje ike kapusia ka'ene Nununai namuji ape va'a. 'Ene Nuni ura ijaho pana kaivo oni ura ijara renama 'wamana.

³⁷ Hu siporua 'one 'unama roi'i kimajaho pu notuma kime Hu Pita ijá 'wama Saimani a neji'i hino? A vea muka ma'uako areri niri'i hi'ena ho pane?

³⁸ Ja niri'i siporua 'oji'i hi'irakúne vwiha sisesa pairisami'amana. 'Avenijaho ura rena paranu kaivo hahijaho ajuaranu 'iamana.

³⁹ Hu kú'o 'unama va'e siporua marako 'onaja'ina'e 'onana.

⁴⁰ Hu kú'o 'unama roe kimajaho pu majama hine notui'i navara. Ijihuni maijaho puni nia niho'o vahima paranana. 'Ejume pu eha iraka 'warahuna puruva renana.

⁴¹ 'Ejume Hu 'aha no'opisuji 'unama roe kime ijá 'iama Ja siheria vena notuu raka? Vea muka niroa apenana. Emaa Puni Hariha ei pini nahamahe ea siseijihhi mihuna.

⁴² 'Urija nú va'ava. Ea ka'ene Na nahamahuni-jaho nirou 'iamana.

Jesu Kamovajina

(Matiu 26:47-56; Ruku 22:47-53; Joni 18:3-12)

⁴³ Jesu ijá 'wara'uju'e pirisiti mama'ina Siku-raipi 'ee emakinipo 'waravume Jutasi ea iropu ropu no'o ijihipuni ea pina'omo hura ea mapoka aherame so'wa hajaa vene roara.

⁴⁴ Ea ka'ene Hu nahamahunijaho hu pu maraku 'waramana. Ea ka'ene na ura mina veja ka'avajaho ijinakúne apena va'i kaivo hami 'ajo'avara 'iamana.

⁴⁵ 'Ejume Jutasi vea panisa'ika'i va'e Jesuni nini va'i kaivo ijá 'wama Najuhi'ine 'wa'i kaivo ura mina venana.

⁴⁶ 'Ejumakavi'i pu ijiji 'unama apejara.

⁴⁷ Ijá ve'eme ea ka'ene ija naminajara ni'aha kwino huni haha 'ahi so'wa mavana apene 'anaume sosia 'ajohi'ina ni'inijihuni pwea ataa 'uhu'usunahana.

⁴⁸ Jesu ijá 'iama 'Ú ja ea nesa apeji'ina ape'iro 'ahiume so'wa hajaa vena roare?

⁴⁹ Na'ia mapoka'e Na ja pu'úmo Temiporu vaji hina najahujaho ja Na pa'unirivara. 'Enakaivo iviamaa iraka ka'ene renukaho Godoni ira vaji 'waramajara renu 'iamana.

⁵⁰ 'Ejume Huni tisaiporu Hu rana'ika'i juhaha va'ara.

⁵¹⁻⁵² Kivasa pina ateharu raananame haha maisu Jesu 'ararihae va'ume pu hu 'u'o aharu 'onavume huni ateha tajahe'une 'o'eme maisu aseha va'ana.

Jesu Aheme Kanisoru Puni Una'i Roajina

(Matiu 26:57-68; Ruku 22:54-55, 63-71; Joni 18:13-14, 19-24)

⁵³ 'Ejume pu Jesu apena va'e pirisiti ni'ini jihuni va'umakivi'i pirisiti mama'ina 'ee Siku-raipija 'ee emainijihi pu'úmo nianaa ijí roara.

⁵⁴ 'E'eme Pitaho Jesu túna'i 'ararihia va'e pirisiti ni'ini jihuni sei va'ana. 'Ene hu pirisiti kajihuni pwehijijihi pu'úmo vena iruha hinana.

⁵⁵ Pirisiti mama'ina kanisoru epo pu'úmo ea irahipo Jesu namaha kamareje apena 'ana'i 'ahiume ijihuni 'unama savajaho papiunavara.

⁵⁶ Ea mapoka ira 'atijino namahara kaivo puni vu'a ani ani renarena nimaa parejara.

⁵⁷ Ea 'aho'a 'urina namiji'i Jesu ira'atijino namaha ijá 'wava

⁵⁸ Nú hejuma Hu ijá 'waramana Temiporukaho emaapo vejara'omo Na veje tira'usuna'ira'omo na'ia no'opisu pa'are'eje Na pina veje ma'ori rena nami'ena 'wavara.

⁵⁹ 'Enakaivo puni vu'a ani ani renarena nimaa parejara.

⁶⁰ 'Ejume pirisiti ni'inijara Jesu apoma ijá 'wama 'Ú A ea pina eha pa'waramo? A iraka sisea vejume pu kavara'omo 'waravo? 'wamana.

⁶¹ 'Enakaivo Jesu masuani hi'i kaivo ira pa'waravume pirisiti ni'inijara kú'o apoma ijá 'wama 'Ú A Keriso ka'ene Nimerajaha jihuni Harihe? 'wamana.

⁶² Jesu ijá 'wama I'a Na ijina. Ema Puni Harihi-jaho ka'eje harura rukima'uri jihuni mana'inija'i asuma hi'eje ichutoi 'imitiji'i rena rohuna.

⁶³ 'Ejume pirisiti ni'inijaho ijí henarena Huni ateha isokuji'i ijá 'iama Ja paki'eje ea 'aho'a kú'o vu'a 'aho'a 'eka roava.

⁶⁴ Ja nihejare Jesu Godi mataha avanana. Ja ichá vwihajo? 'iamana. Pu maho'o namahe Hu kwahuna 'wavara.

⁶⁵ 'Ejume ea 'aho'a Hu cheri 'otie 'ee urania hwamahe haisi 'anai'i ijá 'wava Irahipo 'anaukúne 'waruva heja 'wavara. 'Eji'i sorutiapo ninu tahijahara.

Pitara Jesu Hemahajina
(*Matiu 26:69-75; Ruku 22:56-62; Joni 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶ Pita majaa ara hari nami'ejume pirisiti ni'inijihuni pweijaho napara'omo roana.

⁶⁷ 'Enarena hu kamajaho Pitaho ijí vena iruhi'i hijumakame niho'o nia hami kavi'i ijá 'wama Ea ikere a 'u'o Jesu ka'ene Nasareti oriji'i 'uraha oji'ina 'wamana.

⁶⁸ 'Enakaivo Pitaho niho'o hema parana ijá 'wama Pana! A uneka ka'ene 'warimu kajaho na niho'o pahejura 'wa'ika'i samai va'ana.

⁶⁹ Napara kajara Pita kamarena hu ea 'aho'a ka'ene ijá namijajija kú'o ijá 'iama Ea ikaho Jesuni ea 'iamana.

⁷⁰ 'Enakaivo Pita kú'o hemana. 'Ejume ma'uako hinareje ea pina Pita oni rori namina-jara ijá 'wama A nimaa nimaa puni ea pina. 'Ene a 'u'o nimaa nimaa Karari ora 'wamana.

⁷¹ 'Enakaivo hu sirikaravi'i ichutoa pikime 'urarahi'i ijá 'wama Na niho'o ea ka'ene ja rona 'warivu kajaho pakavura 'iamana.

⁷² 'E'eme ijakaru 'u'ora 'aha no'o 'umenana. 'E'eme iji'a Pitaho Jesura vu'a ka'ene 'waramajaho vwihanana. 'U'ora mai'o 'aha no'o pa'ume'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna i'ena 'wamajaho vwihanarena niho'o ni'ima'ura niramana.

15

Jesu Aheme Pairati Oni Una'i Roajina
(*Matiu 27:1-2, 11-14; Ruku 23:1-5; Joni 18:28-38*)

¹ Sú'u sú'u vea mai'o ahara sa'eme pirisiti mama'ina 'ee emaina 'ee Sikuraipia 'ee kanisorua maho'o pu pu'úmo hina vu'a 'wame areri renareja pu Jesu kamome apene Pairati mahara.

² 'Ejume Pairati Hu apoma ijá 'wama 'Ú A Jua puni Kinie? 'wamana. Hu eha vene ijá 'wama A ni'waramu kajina 'wamana.

³ 'Ejume pirisiti mama'inaipo aneja vene sise-maija Jesu namahara.

⁴ 'Ejume Pairati kú'o apoma ijá 'wama Ea mapoka A namahu kaivo 'ú A eha pu pa'waramo? 'wamana.

⁵ 'Enakaivo Jesu vu'a pina eha pa'waravumakame Pairati niho'o vwiha pa'arenana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Matiu 27:15-26; Ruku 23:13-25; Joni 18:39-19:16)

⁶ Jua puni tamana'omo sora ijuri vea rejukavi'i tipurea irá ea mapoka'e ura renaujaho ranavu'e samai va'una.

⁷ Nimarako kamati pu'úmo Parapasi 'arahareja ea 'aniuma kwamasahume tipura hijara.

⁸ Eaka mapokijipo roe rora kaji nami'i kaivo ijá 'umeja Pairati a nitama venuja'ina'e iviamaa 'u'o ija'ina vena 'umejara.

⁹ 'Ejume Pairati eha vena ijá 'iama Ja ura na Jua puni Kiniji rana'ejo? 'iamana.

¹⁰ Pairati henajaho pirisiti mama'ina Jesuna'i senama parania jihuna'e hu mahara.

11 'Enakaivo pirisiti mama'ina vejume ea mapoka Pairatira Parapasi ranahuna'e 'waravara.

12 'Ejume Pairati kú'o eha vena ijá 'iama Ja ea ka'ene Jua puni Kinia 'úvukaho na Hu ichá ve'ejo 'iamana.

13 Pu ajira ijá 'umeja Icha 'ahi nerui 'anaa 'umejara.

14 'Ejume Pairati ijá 'iama Rakijihuna'e? Hu iraka sisea venane? 'iamana. 'Enakaivo pu niho'o ajira ijá 'umeja Icha 'ahi nerui 'anaa! 'umejara.

15 Pairatira ea mapoka teamana'amarono Parapasi ranavuma va'ana. Hu 'waravume pwehwapo Jesu hijahe 'ee hirisima mihume pu apena va'e korosia 'ahi 'anahuna.

Sorutiapo Jesu Sipana Asutiajina
(Matiu 27:27-31; Joni 19:2-3)

16 'Ejume sorutiapo Jesu apena va'e ea natohwijihuni sei rana'i kaivo sorutia mapoka 'umenaume nianaa roara.

17 'Enareja iji'a pu ateha jopatu'uma'ura kaivo avi'ina niho'o mavarasa'ina apúsamahe 'wija ehima apene húmata 'ahi apúsamahara.

18 'Ejume pu 'ijahareja 'ajoma ijá 'wava Esi A Jua puni Kinia 'wavara.

19 Pu puapi 'uhua apene húmata 'ahi 'anae cheri 'otie Huni una'i nitupari same nuana vetiara.

20 Pu Jesu matahareja iji'a ateha avi'ina jopatu'uma'ura kajaho tasioma'i kaivo Huni ateha sahasa samahara. Ijá venareja iji'a Jesu apena va'e icha 'ahi nerui 'ana'iro va'ara.

*Jesu Korosi 'Anaajina**(Matiu 27:32-44; Ruku 23:26-43; Joni 19:17-27)*

²¹ Saimani Sairini ora hu Arekisanita'o Ru-pasi'o puni oma'omo nechi'i rena roe vwama rori namijuma kamareja sorutia kajipo hu 'ejahae Jesuni korosia tapana va'a 'wavara.

²² 'Enareja pu Jesu apena va'e Korukata va'ara. Korukata 'wavajihuni maijaho Húmata Ata 'wavura.

²³ 'Ejume pu ajina riha kisini 'úsiji'i ahuma amairiareja Jesu mahara kaivo Hu painana.

²⁴ Iji'a pu Hu korosia 'ahi 'anaareja Huni ateha 'eke pipi vejume ea ani ani 'ekara.

²⁵ Sú'u vea ajima ro'eme pu Jesu korosia 'ahi 'anaara.

²⁶ Pu korosiaka Hu 'anaari 'ahi huriji asura ika'ina vejara Ikaho Jua Puni Kinia 'wavara.

²⁷ Ea no'o ea 'anie nesa apeju jihuna'e Jesu pu'úmo korosia 'ahi pina Huni ana'inija'i 'anae pina Huni mana'inija'i 'anaara.

²⁸ Nitama Godoni irijara 'wamarena Hu ea sisea pu'úmo icha 'ahi 'ana'eja 'iamajara roe nimaa renana.

²⁹ Ea kajija korosia aneja kaji ruvai'i matahe nuana achihe ijahi'i ijá 'wava Eeee! Ara Temi-poru veje au'ira'omo na'ia no'opisu pa'are'eje A 'warave ara kajaho kú'o ve'ena 'úmanakúna 'wavara.

³⁰ Orono korosi 'aha kaji ni'ajarama ariha roe kava 'wavara.

³¹ 'Unama nikwinu'ina kajino pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipiepo Hu matahareja ijá 'wava Hu ea 'aho'a ni'ajihu ja'ina'e Hu ori'ina areri pani'ajaramu 'wavara.

³² A nimaa Keriso Isureri opuni Kiniakúna A iviamaa orono ariha roa kamareje nú A nimaa roja 'wavara. Ea ka'ene korosia 'ahi pu pu'úmo 'aniajija 'u'o Jesu sivaa 'waravara.

Jesura Kwamajina

(Matiu 27:45-56; Ruku 23:44-49; Joni 19:28-30)

³³ Vei riri kwaaka mapoka kajaho na'ima namapena va'o va'ume nusirei vea tiria koroku apenana.

³⁴ 'E'eme nusirei vea tiria korokuijino Jesura ajira ijá 'umena Eroi Eroi rama sapakatani 'umenana. Jesu ija'ina 'warama jihuni maijaho Nuni Godi Nuni Godi iraki jihuna'e A Na pataaroriho?

³⁵ Hura 'umena kaji ea ka'ene rori namija kajipo henareja ijá 'wava Heha! Hu Irajia 'umenu 'wavara.

³⁶ Ea kwino ninuma va'e 'oasuni apene icha 'ahi vevaha'ika'i ajina riha kikisima'ura vaji apúsame i'amarono apena ma'iro ve'ika'i hu ijá 'iama Ja mare'e Irajara ro 'unaa mwe'i ranava kava 'wavara.

³⁷ 'E'eme Jesu niho'o ajira 'ume'i kaivo kwa-mana.

³⁸ Temiporu vaji ateha ka'ene uranavujaho rira mu'oi kahi huri rene isome va'e kami tihi 'e'une no'ohe'i reja.

³⁹ Sorutia puni namikii Jesuni una'i namiji'i kavume Jesu oja suavuma kamarena hu ijá 'iama Niho'o nimaa nimaa Ea ikaho Godoni Hariha 'iamana.

⁴⁰ Napara 'aho'a 'u'o Karari namiji'i kavara. Ijhipuni vajijaho Meri Matarini Saromine 'ee

napara pina Meri ka'ene Josisi huni 'u'ua Jemisi puni oha'omo napara kajihhi pu'úmo namijara.

⁴¹ Vea ka'ene Jesura Karari hinajaho napara kajija Hu 'ararihae one 'ee Huni ira hene vene 'ee ni'ajahura. 'Ee napara 'aho'a mapoka ka'ene pu pu'úmo Jerusaremi roajija 'u'o iji namijara.

Jesu Kwananavajina

(Matiu 27:57-61; Ruku 23:50-56; Joni 19:38-42)

⁴² Sapati vea re'avarono amairiara'eme nusiremana.

⁴³ Josapi ka'ene Aramatia ora kanisorua pina ea mapoka hu hena kavura'omo hu Godoni ari-jara rohuniji 'ajaha hiji'ina'omo hu roe pajuvi'i Pairati oni va'e Jesuni hahiji ape'i 'wamana.

⁴⁴ Pairati Hura marako kwamaji henarena niho'o puruva renana. 'Ejume sorutia puni namikia apoma 'wamana 'Ú Jesuho nikwamana ho pane? 'wamana.

⁴⁵ 'Ejume namikia kajara Jesu nikwamana 'wavume Pairati henarena Josapi 'waravume hu apena va'e kwanana'iro va'ana.

⁴⁶ 'Ejume Josapi va'e ateha 'imene roe hu Jesu korosi 'ahi apene ateha kaji mwame apene va'e muna ara ka'ene mai'o 'uhujihuni vaji rana'ika'i muna tahuma apene ira tanunana-mana.

⁴⁷ Napara pina huni iha Meri ka'ene Matarini 'ee pina Meri ka'ene Josisi oni oha'omo pu no'o Jesuni ruha ka'ene ranavajaho hami kavara.

16

Jesura Kú'o 'Urinajina

(Matiu 28:1-8; Ruku 24:1-12; Joni 20:1-10)

¹ Sapati vea nipa'are'eme Meri Matarini 'ee Meri ka'ene Jemisi oni oha 'ee Saromi ijipo senisia amua rukina 'imene Jesuni haha 'ona'iro 'ahiume va'ara.

² Hurapoka niho'o sú'u sú'umai pu muna ari ea ranavaji ro 'e'u'eme vea ajimana.

³ Pu vai'i ijá 'wava Muna ka'ene vwicha kunavajaho irara tahuma apena ruva'ena? 'wavara.

⁴ 'Enakaivo pu vai'i kavajaho muna ni'ima' ura kajaho nitatiraha ruva'ara.

⁵ 'Ejume pu va'e muna ara kajihuni vaji aruma vai'i kavajaho kivasa pina ateha jopatu'ura saja sa'ina apúsame mana'inija'i asuma hijume pu kama tatavara.

⁶ 'Ejume hu pu ijá 'iama Juvujaho areha. 'Ú ja Jesu Nasareti ora ka'ene pu korosi 'ahi 'anauma kwamaji savo? Hu kú'o 'urinana. Hura nama-jaho ikena kaivo Hu ikaho pahinu.

⁷ 'Enakúne va'e Huni tisaiporua 'ee Pita ho ijá 'waraha. Hu ja ni'warama ja'ina'e Hu Karari urana va'ukúne ja ijí Hu piunaha iha 'iamana.

⁸ Pu muna ari vaji rene juhaha useme va'ajime simarama 'ee oja hwa'usahaume ea ira pa'warava jihuni maijaho pu tea junavara.

Jesura Meri Matarini Oni Una'i Samahirama-jina

(Matiu 28:9-10; Joni 20:11-18)

⁹ Jesura Hurapoki sú'u sú'u 'urinajaho Meri Matarini ka'ene 'avena sisea iropu no'o siomahaji huni una'i marako samaahiramana.

¹⁰ 'Ejume hu va'e ea ka'ene Hu Hu'úmo ojura ka'ene niramaruvi'i chora'e hijajihi 'waramana.

¹¹ Hu kú'o 'urina hinuji kama roe 'waramaji hejajaho pu panimaa rojara.

Jesura 'Unamutoi Ea No'oheli Puni Una'i Samahiramajina

(Ruku 24:13-35)

¹² Ijihuni túna'i ea no'oheli rori va'iro va'eme Hu 'unamutoi haha ani'ina apúsarame roe pu piunime pu pu'úmo va'ara.

¹³ Pu 'uname va'e napuhwaha 'aho'ijija 'waravara kaivo pu 'u'o niho'o panimaa rojara.

Jesura Tisaiporu Puni Una'i Samahiramajina
(Matiu 28:16-20; Ruku 24:36-49; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

¹⁴ 'Ene ijihuni túna'i ea iropu ropu kwinu hina 'iruma i'eme Hu puni roume pu kavumakivi'i Hu pu 'uraraha jìhuni maijaho Hu 'urina hinaji ea mapoka Hu kama 'waravara kaivo puni oja kisima'ura rejumakame pu panimaa rojajihuna'e avanana.

¹⁵ Hu ijá 'iama Ja kwaaka mapokaki va'ajime eaka mapokakihi Godoni vu'a maa maiu'ina 'wara'avara.

¹⁶ Ea irara nimaa roje toi apúsave 'uri'amajaho hu majama hihuna. 'Enakaivo ea irara panimaa ro'amajaho hu 'otua vene eha sisea apehuna.

¹⁷ Ea irahipo nimaa ro'avajaho aachakipo najahuna. Eje pu Nuni ihi 'ahi 'avena sisesa siom-
ahe 'ee ira maiu'ina 'wahuna.

¹⁸ 'Ene pu tapara iji 'unirame 'ee toa atama
rukina i'avajaho pu sisea parena'a. 'Ene ea
atama rukina pu iji 'unira'avajaho maranihuna
'iamana.

Jesura 'Urina Akúpa 'Ahi Va'ajina
(Ruku 24:50-53; Akisi 1:9-11)

¹⁹ Jesu ka'ene Natohwijara pu 'waravuma
pa'arejume Jesu apejume akúpa 'ahi va'e Hu
Godoni ija mana'inija'i asuma hinana.

²⁰ 'Ejume pu kwaaka mapoka kino ea mapoka
naja'eme Natohwijara pu pu'úmo va'e pu ni'ajihe
vejume pu aacha ani ani'ina najahumakame
Huni ira nimaa renana.

Godoni Vu'a Maiu'ina
The New Testament in the Ese Language, also known
as the Managalasi Language, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mangalasi long Niugini
copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Managalasi (Ese or Managalasi)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Dec 2025 from source files dated 12 Dec 2025

729c2a8f-9ea3-55ca-9318-793c2828d776